Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР-а Лекхехьарча Совета а орган

КIиранди
8
ФЕВРАЛЬ
№ 12 (2224)
1959 шу
Мах 20 кеп.

ССКП аргIан йолча XXII-ча съезда хьакъехьа

ССКП XXI-ча съезда соцам

(ТIайийцаб берригаш раьза а болаш 5-ча феврале 1959-ча шера)

Советски Союза Коммунистически парте аргIан йола XXII-гIа съезд 1961-ча шера гулйича бакъахьа лоархIалда.

Советски Союза Коммунистически партен аргIан йоацача XXI-ча съезде

Съезда дневник

4-ча февралера заседанеш

4 феврале Iуйрийна ший болх дIахо бихьар Советски Союза Коммунистически партен аргIан йоацача XXI-ча съездо. Съезда делегаташа нов. Н. С. Хрущева докладах лаьца къамаьлаш дир.

Эггара хьалха къамаьл дир Кургански областерча «Заветы Ильича» яхача колхоза опытнико-полевода нов. **Н. С. Мальцевс.** Зауральен колхозашка ялат дикагIа хьувкъийтар мишта Iалашду, лаьттанца бу болх тоабара методехи шера шозза хIама дIае пар беш аьхача лаьттах эцача пайдахи дийцар цо. Цо йийцар. В. И. Ленина цIерахча юртбоахама Ерригсоюзни Академен организационни структура хувцарах йола дукха предложенеш.

Партен Приморски крайкома хьалхарча секретара нов. **Т. Ф. Штыковс** дийцар, шоай краян халкъа боахам дегIабоалабара перспективех. Цо белгалдаьккхар, 1958 шера хинначул 1965 шера крае валовой продукци арахецилга 73 процент лакхлургхилар, энергетика, машинаш елга, химически промышленность чехка дегIайоагIаргхилар.

СССР-а Министрий Советерча пачхахьалкхе кхерамах лораяра Комитета председатела нов. **А. Н. Шелепина** аьлар, пачхахьалкхе кхерамах лораяра органий болхлоша шоашкара доагIар дергда, ворхI шерарча плана тIа оттадаь Iалаьмате доккхий декхараш вай мехкарча къахьегамхоша кхоачащдеча цхьаннега духьале яйтаргйоацаш, маьрша болх белга Iалашде. Цо белгалдаьккхар, пачхахьалкхе кхерамах лораяра органашта юкъера Берен а цунна тIехьа хинарий а моастагIлен гIулакхех юхедисаьраш дIадаьха хилар, юкъарло йоаццаш партен Центральни Комитета хьалхле а лелаеш, укх тIеххьарча шерашка революционни законаш дизза юхаметтаоттадар, законаш телхадеш хинна из эхь дайна гIулакх кхы цIаккха а юхахург ца хиларах хIара советски саг теша йиш йолаш хилар.

Партен Ставропольски крайкома хьалхарча секретара нов. **И. К. Лебедевс** ше къамаьл деш дийцар, краян халкъа боахам дIахо а дегIабоалабе йиш йолча йоккхача торонех. Цо дийцар, крае дукха ха йоаццаш газ йоалла йоккха 14 моттиги мехкдаьтта доалла 6 моттиги гучаяьккха хилар. Уж бахьан долаш шерра дегIайоагIаргья химически промышленность.

СССР-а Министрий Совета Председатела заместитела **Д. Ф. Установс** белгалдаьккхар, чурча торонех кхы а шерагIа пайда эцанза барг ца хилар, ворхI шерарча плана декхараш ханал хьалха а толам болаш а кхоачашдар на автоматикани кердача технологически гIулакхийи средствааш юкъейоалаянза ярг ца хилар. Дика кхетавеш дийцар цо советски ракетни техника толам боллаш дегIайоагIаш хиларах.

Партен Сталинградски обкома хьалхарча секретара **И. К. Жегалина** дийцар областа индустрии юрта боахами дегIабарах. ВорхI шера чухь керда фабрикаши заводаши хьалъе еза, йолаш яраш шеръе еза. Колхозашеи совхозашеи ялат а хьайбаех йоаха продукташ а лоархIам боллаш дукхагIа йоахаргья, доккхий балхаш дергда Заволжьен дIадийнар дика хулаш долча лаьтташка хий дуллаш.

ССКП XXI-ча съезда сарахьарча заседане нов. Н. С. Хрущева доклад дIахо йийцар.

* * *

Партен Саратовски обкома хьалхарча секретара нов. **Г. А. Денисовс** дийцар, ворхI шера чухь Саратовски экономически район йоккха промышленни центр а хинна дIаоттаргхиларах. 1965 шера химически промышленноста продукци 18-зза дукхагIа йоаккхаргья укхаза.

Мехка чухь химически промышленность дегIайоалаяра йоккхача перспективех дийцар СССР-а Министрий Совета химен пачхахьалкхен комитета председатела нов. **В. С. Федоровс.** Ерригача союзни республикашка чIоагIа дегIайоагIаргья химически промышленность, аьлар цо.

Китаерча СССР-а посола академика **П. Ф. Юдина** ше деча къамаьла юкъе дукхагIа дийцар нов. Н. С. Хрущева доклада тIа оттадаь теоретически дешаш дар. ВорхI шерара план бокъонца Iилманца майоагIара оттаяь коммунизмага долхача ханара план я, аьлар цо. ХIанз коммунизм фу я ха безам болчо, марксизманленинизман классикаша яздаьраш дешарал, Iомадарал совгIа, ССКП XXI-ча съезда материалаш а Iомае еза. Социалистически общество хьалъеча сийлахь-доккхача китайски халкъа карагIдаьннараш дика кхетавеш дийцар нов. **П. Ф. Юдина.**

Йоккхий машинаш еча Уральски завода директора **В. .В Кротовс** аьлар, СССР-а еза-йоккхача промышленноста кертерча доакъой технически боарам лоархIам боллаш хьахьокх заводо арахецача продукцес. Нов. В. В. Кротовс дийцар, нов. Н. С. Хрущева доклада тезисаш ювцаш оттаяьча предложеней ларда тIа завода низ цаI-ахазза лакхбе проект оттаяр.

Партен Воронежски обкома хьалхарча секретара ков. **А. М. Школьниковс** дийцар, областе промышленность чехка дегIайоагIаш хиларах. Хьалхехьа а даьча лоархIамаша хьахьокх, ворхI шера оттаяь план Воронежски областа промышленноста 1964 шера кхоачашъе йиш хилар.

Казахски республикан Iилмай Академен президента нов. **К. И. Сатпаевс** дийцар, Казахстана Iалаьмате дукха лаьттах доахкача рузкъех. Цо белгалдаьккхар, лаьттах доахка Iалаьмате дукха рузкъаш даха доладалар бахьан долаш Казахстанах Советски Союза чIоагIа дегIайоагIа республика хилар.

Iуйрийнарча а сайрийнарча а заседанешка съездага моаршал делар Бельген, Швецен, Канадан, Чилен, Эквадора, Цейлона, Ливана, Нидерландий, Колумбен, Израила, Боливен, Швейцарен, Исланден, Кердача Зеланден вежарашха йолча коммунистически болхлойи партей делегацей керте латтараша.

5-ча февралера заседанеш

5 феврале Iуйрийна ший болх дIахо бихьар Советски Союза Коммунистически партен аргIан йоацача XXI-ча съездо.

Партен Киевски обкома хьалхарча секретара нов. **П. Е. Шелеста** дийцар, укх ворхI шера мел чIоагIа дегIадоагIаргда областа халкъа боахама тайп-тайпара доакъош. 1958 шера хинначул 1956 шера Киевски совнархоза валовой продукци 73 процент лакхлургья. Нов. П. Е. Шелеста дийцар, областерча колхозаша ворхI шерарча плана даьттеи шуреи яккхара задани пхе шера йистеяккха чIоагIо ях хилар.

Партен Омски обкома хьалхарча секретара нов. **Е. П. Колущинске** дийцар, областа чехка дегIайоагIача промышленностахи юрта боахамахи. ХьатIадоагIача ворхI шера областа промышленностага дIадахийта лерхI ялхайтта миллиард сом совгIа ахча. Омски областо — дукха ялати хьайбаех йоаха продукташи лу. Областа боахамаша лерхI ворхI шера йоагIа план ялат даккхара хьакъехьа 3—4 шераи дулх даккхара хьакъехьа 3 шераи кхоачашъе.

СССР-а Iилмай Академен вицепрезидента академика **К. В. Островитяновс** дийцар, Н. С. Хрущева доклада тIа оттадаь теоретически социализмангара коммунизманга долхача ханареи дешаш. Цо бийцар цу хана чухь экономически Iилман бола боккха лоархIам.

Социалистически Якути дегIаярах дийцар партен Якутски обкома хьалхарча секретара нов. **С. Э. Борисовс.** Якутен промышленни продукци революци хилалехьа хинначул 50-зза гарга дегIаенай. ВорхI шера чухь Якутски республикан экономикеи культуреи дIахо дегIайоалае лерхI.

Политически Iилмани хьехам дIабоаржабара Ерригсоюзни общеcтвон правленен председатела академика **М. Б. Митина** дийцар, советски пачхахьалкхе дегIайоалаяра а чIоагIъяра а дешаш. Советски пачхахьалкхе эттача хана денз хIанз санна дуккхача наха пачхахьалкхен гIулакхашта а боахам хьалбеча иштта дика дакъа лаьцадац, аьнна белгалдаьккхар академика Митина.

Кхы къамаьлаш ма долда аьнна йола предложени тIаэц.

Юххера дош оалаш къамаьл дир, делегаташа а хьаьшаша а боккхача безамца тIайийцача ССКП Хьалхарча секретара, СССР-а Министрий Совета Председатела нов. **Н. С. Хрущевс.**

Съезда кийчо еча хана санна съезде а 1959—1965 шерашка СССР-а халкъа боахам дегIабарна контрольни цифраш ювцаро хьахьекхар, йоах нов. Н. С. Хрущевс, вай ерригача партес, дерригача советски халкъо цхьа барт болаш ворхI шерара план къоабал елга а из кхоачашъе кийча долга а.

Вай съезда балхо къаьгга хьаоттаду вай партен йохаргйоацача чIоагIалони цхьоагIони, партийни организацейи берригача коммунистийи лакхара активность хилареи сурт.

Моаршал хаттарал совгIа XXI-ча съезда хетадаь гIулакхаш а дувцаш съезда цIерах эзараш письмоши телеграммаши яхкарах хоам а баь, Н. С. Хрущевс съезда цIерах дег тIара баркал оал моаршал дайтача ерригача коллективашта а къастъкъаьстача новкъосташта а.

Вай съезде доазол дехьарча 72 коммунистически болхлойи партей делегацеш я, йоах Н. С. Хрущевс. Съезда цIерах цо цIенча дег тIара баркал оал вошал долча коммунистически болхлойи партешта Советски Союза Коммунистически партегеи халкъашкеи моаршал хаттарах а доттагIий хиларца цар толамаш дахар царна ловш хиларах а.

ДIахо нов. Хрущевс белгалдоакх, парти а дерригa советски халкъ а коммунизм хьалъяра планаш кхоачашъе кийча долга, машар лорабе, тайп-тайпара социальни системаш йола мехкаш машаре дахар Iалашде де мел дезар де безам хилар, съездо хьахьекхалга. Керттерча даькъе цунца белгалъя XXI съезд.

ХIанз дунен мехкашта юкъе латтача гIулакхах цхьадола дешаш а, машаре цхьана дахара принципаш чIоагIа ца леладича дарг ца хиларах бокъонца тешаш хилар а дийца, Н. С. Хрущевс белгалдоах, Советски Союзо машарера арахьара политика хаданза а тIагIертта а лелаяьлга а лелаерг хилар а. ВорхI шерара план кхоачашъяро хIанзара керттера гIулакх — массанахьа а машар хилийтар кхоачащдарна доккха гIо дергда. Вай безам ба машарерча наькъ тIа капиталистически мехкашца ях лелае.

Нов. Н. С. Хрущевс белгалду, кхохкаденна латта дунен мехкашта юкъера гIулакхаш кIаьддара къаьстта боккха лоархIам болаш да США-неи Советски Союзаи юкъера гIулакхаш тоадар.

«Шийла тIом» дIабаккхарна дунен мехкашта юкъерча гIулакхашта юкъера тайп-тайпара «шодамаш» хьадастанза даргдац, эггара хьалха Германеца машарера договор делгеи, Берлински дош къоастаделгеи дага а кхоабаш, Малхбузен Берлинах ший лоIамах йола город яра йолча предложенес кхыдола къовсамера дешаш къоастаде хьал а оттадергда, хIаьта Европе а иштта дале дерригача дунен тIа а кхерамзе Iалашъе гIо а дергда.

Атомнии водороднии герзашта тохкамаш делга соцадарах дола дош чIоагIа терко тIаяхийта дувц нов. Хрущевс, хIаьта ядерни герзашта тохкамаш делга мамогга сихагIа соцадара хьакъехьа соглашени е гIерташ Советски Союз хилар бакъ а дир цо.

Ший къамаьл йистедоаллаш нов. Хрущевс йоах, вай парте, турпалерча советски халкъо де дезараш доккхий гIулакхаш да. ВорхI шерара план кхоачашъяро вай мехка гIулакх мел лакхдергда аьлча, цхьанна сага шеквала ца везаш къаьга хьахьокхаргда цо Iоажал гарга кхоачаш латтача капитализмал мел чIоагIа толашагIа я коммунизм.

ДIаухаргья замаш, цхьабакъда, цIаккха а сийле йоврргьяц вай турпалерча заман — социализми коммунизми хьалъеча заман! — аьнна кхайкаду нов. Хрущевс.— Ленински новккъа коммунизм котъяккхаргахьа долле, новкъостий!

Нов. Н. С. Хрущевс даьча къамаьлага Iалаьмате чIоагIа уйла тIаяхийта ладийгIар делегаташа, юкъ-юкъе чIоагIа тIоараш а детташ.

Нов. Н. С. Хрущевс яьча докладах йола резолюци ювцарга а тIаэцарга а 1959—1965-ча шерашкахь СССР-а халкъа боахам дегIабарна йола контрольни цифраш чIоагIъярга а йоал съезд. Берригаш раьза болаш нов. Н. С. Хрущевс яьча докладах йола резолюци тIа а эц, 1959—1965-ча шерашкахь СССР-а халкъа боахам дегIабарна йола контрольни цифраш чIоагI а ю.

Съезда президиума цIерах нов. Н. С. Хрущевс предложени йоалаю, аргIанна йола XXII-гIа съезд, партен уставо маяххара, 1960-ча шера а ца гулъеш, 1961-ча шера гулъяра хьакъехьа соцам бе, аьнна. Съезда делегаташа берригаш раьза а болаш тIаэц из решени.

Дувца оттадаь хинна дешаш дийцаь даьннад, йоах нов. Н. С. Хрущевс, решенеш тIайийцай. Партес а халкъо а коммунизм хьалъерий съезд, аьнна, цIи тилла йола, ССКП аргIан йоаца XXI-гIа съезд дIакъовлар кхайкаде мукъаба сона.

Зале Iалаьмате чIоагIа тIоараш тох. Берригаш а хьалгIовт. Съезда делегаташа а хьаьшаша а партийни гимн «Интернационал» доаккх.

(ТАСС).

СУРТА ТIА: ССКП ЦК Хьалхара секретарь новкъост Н. С. Хрущев ССКП XXI-ча съезда делегаташта юкъе ва.
В. Савостьяновен, В. Егоровен сурт.

Доазол дехьарча коммунистическии болхлойи партей делегацей сийна Кремле яь че

ССКП XXI-гIча съезде хиннача доазол дехьарча коммунистическии болхлойи партей сийна Кремле 6 феврале че йир Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитето.

Чен тIа бар Москве баьхка вошал долча кховзткъе шийтте партен викалаш, Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитета членаш а членалла кандидаташ а, ССКП Центральни ревизионни комиссен членаш.

Новкъоста Н. С. Хрущевси, новкъоста Чжоу Энь-лаеи, новкъоста Пальмиро Тольяттеси пелаш текъадир социалистически мехкашта юкъера доттагIал дIахо йодача хана а чIоагIдалара, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама бохаргбоаца барти цхьоагIои хилара, машар, демократи, къамий кортамукъале, социализм бахьан лоаттадеча къовсамашка марксистско-ленински партей керда толамаш дахара хьамара.

Iалаьмате безаме, доттагIал тIехь чаккхъяьлар че. Цо хьахьекхар вошал дола партеш пролетарски интернационализман принципашка хьежжа барт-цхьоагIо йолаш хилар.

(ТАСС).

Кхом бара тIехьа къахьегар

Эсала доал дара а хIаман кхом ца бара а духьала дерригa халкъ оарцагIдаккха аьнна новкъоста Н. С. Хрущевс баь тIахьехам берригаш раьза а болаш тIайийцар «Борец» яхача Московски заводе. Оатхалаш кийчъеш йоаю ха кIезигъе, еча заготовкай бокъонца лоархIам бе, оатхалаш юкъа кийчъелга вIаштIехьдаккха лаьрхIад. Цу цехерча иттaш болча сменщикаша цхьан нарядах а сменаш хувцаелча станокаш меттахьа яха ца езаш а бу болх. Станокех, цар бала йиш йолча пайдах, 80—90 процент пайда эц.

ДикагIа бола производственникаш, партийнии профсоюзнии активисташ юкъе болча цеховой комиссено лелабу дIахо йодача хана а экономикан кхоачамаш гучадахара а царех пайда эцара а болх.

(ТАСС).

Ткъо шу совгIа ха я Магомадов Баиша юкъах ца буташ мехкдаьтта доаккхаш болх бу.

1938 шера волавеннав из «Старогрознефта» промыслашка бурильщика помощникал болх бе.

Цул тIехьагIа Казахстане мехкдаьтта доаккхаш хиннав н. Магомадов.

Массанахьа а дика болх барца ше дIавовзийташ хьавоагIа из.

Ше эггара хьалха болхлой коллектива юкъевахача, шийх мехкдаьтта доаккха болхло ваьча «Старогрознефть» промыслашка юха а болх бе волавеннав н. Магомадов.

Керда говзал а Iомаяь, скважинашта капитальни ремонт еча цехе болх беш ва из хIанз. ТIехкхоачашъю цо балха заданеш, дика ю ремонт.

Сийдеш йоах н. Магомадова цIи «Старогрознефта» тресте.

Сурта тIа: Магомадов Банш.
Плиева И. сурт.

Совнархоза мехкдаьтта доаккхачеи бурув тохачеи предприятеша 1959 шера январь бетта баь болх

Предприятей цIераш	План кхоачашъяр процентащца
Мехкдаьтта даккхар	
Гудермесски НПУ (начальник н. Грачев)	111,3
Правобережни НПУ (начальник н. (Мурашко)	105.1
«Горскнефть» (начальник нов. Литвинов)	103,7
«Малгобекнефть» (начальник нов. Плиев)	101.1
«Старогрознефть» (начальник нов. Ивинский)	100,1
«Сунжанефть» (начальник нов. Терентьев)	100,0
«Октябрьнефть» (начальник нов. Жолобов)	97,8
Бурув тохар	
«Сунжанефта» бурув детта Ачалкхера контора (директор нов. Сафонов)	137,2
«Старогрознефта» бурув детта контора (директор нов. Назаров)	136,3
«Сунжанефта» бурув детта Карабулакски контора (директор нов. Кох)	113,4
Бурув детта Гудермесски контора (директор нов. Левин)	112,8
Правобережни НПУ бурув детта цех (начальник нов. Мурашко)	85,0
«Октябрьнефта» бурув детта цех (начальник нов. Коробкин)	81,7
«Малгобекнефта» бурув детта цех (начальник нов. Гришин)	51,6
«Грознефтеразведкан» трест (управляющи нов. Гайдарь)	24,6
Мехкдаьттеи гази йоаккхача промышленноста управлене гIолла даьккха дерригa а (начальник нов. Качлишвили)	101,2
Мехкдаьтта теха бурув	100,2

* * *

Республикан мехкдаьтта доаккхача промыслай коллективаша ханал хьалха кхоачашйир 1958 шерара план, планал тIех итташ эзараш тонн мехкдаьтта а попутни газ а яьккхар. Съезде хьалха оттаяь ях шерра йоаржаяр бахьан долаш, чура торонаш гучаяхар а царех дика пайда эцар а бахьан долаш вIаштIехьадаьлар из.

ЧIоагIа дог айденна къахьийгар эксплуатационникашеи бурув деттача болхлошеи, Коммунистически партен XXI-ча съезда производственни совгIаташ кийчдеш. ЛоархIам болаш да, семилеткан хьалхарча шера хьалхарча бетта — январь бетта «Октябрьнефта» хьалхарча промыслагара дIаиккхача, Нохч-ГIалгIай мехкарча ерригача промыслашка пачхахьалкхен задани кхоачашъяр белгалдаккхар. Юкъера лаьрхIача дийнахь-бус доаккха мехкдаьтта 1958 шера январь бетта даьккхачул укх шера январь бетта 12 процент дукхагIа даьккхар мехкдаьттеи гази йоаккхача промышленноста управленес.

Старогрозненски, Ачалкхерча, Карабулакски, Гудермесски бурув деттача конторий коллективаша дика барт болаш болх бир. Iан ханаца ювзаенна йола халонаш эша а еш, цар лоархIам боллаш тIеххоачашйир январера бурув тохара план, из бахьан долаш ерригача республике гIолла бурув тохара план кхоачашъелга Iалаш а деш. ТIехьакхе а динза дисаьр даь даккха а чIоагIа къахьега деза 754 метр бурув тоханза йисаьча «Грознефтеразведкан», «Малгобекнефта», «Октябрьнефта», Правобережни бурув деттача болхлой. Къаьстта уйла тIаяхийта еза тохкамаш деча бурув тохара.

«Сунжанефтагареи» мехкдаьтта а газ а (Iаламан газ) йоаккхача управленегареи дIаиккхача мехкдаьттан ерригача управленеша январь бетта йоагIа мехкдаьттеи попутни гази яккхара план кхоачашъяьй.

ДикагIбараш—Лаккхехьарча Совета депутаталла

☆ ☆ ☆ ☆

РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий кандидаташ дIаязбар

ГРОЗНЕНСКИ-ЛЕНИНСКИ ХОРЖАМИЙ ОКРУГ

3 февралe общественни организацей викалашца цхьана заседани хилар РСФСР Лаккхехьарча Совете деча хоржамий № 811 йолча Грозненски-Ленински хоржамий округа Окружной хоржамий комиссен.

Трофимов Александр Степанович РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий кандидаталла оттаварах долча протоколашка а ше харжийта из раьза хиларах цо язъяьча заявленега а хьежа, Окружной хоржамий комиссе соцам баьб: 1903 шера ваь, город Грозне вахаш вола, ССКП член, ССКП Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь, «Красный молот» яхача завода болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха а Шелковской районерча Сталина цIерахча юртбоахама артела колхозникий а юкъарча собранеша оттаваь **Трофимов Александр Степанович** № 811 йолча Грозненски-Ленински хоржамий округе хоржаргволаш РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий кандидаталла дIаязве.

ГРОЗНЕНСКИ-СТАЛИНСКИ ХОРЖАМИЙ ОКРУГ

Онуфрий Михайлович Мазурин РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий кандидаталла дIаязвара хетаяь заседани хилар 3 февралe № 812 йолча Грозненски-Сталински хоржамий округа Окружной хоржамий комиссен.

Мазурин Онуфрий Михайлович РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий кандидаталла оттаварах долча протоколашка а ше харжийта из раьза хиларах цо язъяьча заявленега а хьежа, Окружной хоржамий комиссе соцам баьб: 1900 шера ваь, город Грозне вахаш вола, ССКП член, «Октябрьнефть» яхача Мехкдаьттан промыслови Управленерча № 2 йолча Мехкдаьттан промысле мехкдаьтта доаккхача оператор вола, «Октябрьнефть» яхача Мехкдаьттан промыслови Управленерча № 2 йолча Мехкдаьттан промыслан болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха а Курчалоевски районерча Ленина цIерахча юртбоахама артела колхозникий а юкъарча собранеша оттаваь **Мазурин Онуфрий Михайлович** № 812 йолча Грозненски-Сталински хоржамий округе хоржаргволаш РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий кандидаталла дIаязве.

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ ХОРЖАМИЙ ОКРУГ

ССКП Грозненски горкома хьалхара секретарь Евгений Николаевич Зотов РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий кандидаталла оттаваьча общественни организацей викалашца цхьана 4 февралe заседани хилар РСФСР Лаккхехьарча Совете деча хоржамий № 814 йолча Старопромысловски хоржамий округа Окружной хоржамий комиссен.

Зотов Евгений Николаевич РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий кандидаталла оттаварах хьаккхьчача протоколашка а ше харжийта из раьза хиларах цо язъяьча заявленега а хьежа, Окружной хоржамий комиссе соцам баьб: 1918 шера ваь, город Грозне вахаш вола, ССКП член, ССКП Грозненски горкома хьалхара секретарь, «Старогрознефть» яхача Мехкдаьттан промыслови Управленерча № 4 йолча Мехкдаьттан промысла а Шалински районерча «Шалински» яхача совхоза а болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха юкъарча собранеша оттаваь **Зотов Евгений Николаевич** № 814 йолча Старопромысловски хоржамий округе хоржаргволаш РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий кандидаталла дIаязве.

МАГIАЛБИКА ХОРЖАМИЙ ОКРУГ

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Алмазов Iаддалий Илез РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий кандидаталла оттаваьча общественни организацей викалашца цхьана 3 февралe заседани хилар РСФСР Лаккхехьарча Совете деча хоржамий № 815 йолча МагIалбика хоржамий округа Окружной хоржамий комиссен.

Алмазов Iаддалий Илез РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий кандидаталла оттаварах хьаккхьчача протоколашка а ше харжийта из раьза хиларах цо язъяьча заявленега а хьежа, Окружной хоржамий комиссе соцам баьб: 1899 шера ваь, город Грозне вахаш вола, ССКП член, НГIАССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель «Малгобекнефть» яхача Мехкдаьттан промыслови управленерча № 1 йолча Мехкдаьттан промысла болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха а Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача юртбоахама артела колхозникий а юкъарча собранеша оттаваь **Алмазов Iаддалий Илез** РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий кандидаталла дIаязве.

ГРОЗНЕНСКИ-ОРДЖОНИКИДЗЕВСКИ ХОРЖАМИЙ ОКРУГ

Урус-Мартановски районерча «Горец» яхача совхоза доярка Тамара Мустафаевна Кадиева РСФСР-а Лаккхехьарча Совета депутатий кандидаталла оттаяьча общественни организацей викалашца цхьана 4 февралe заседани хилар РСФСР Лаккхехьарча Совете хоржамаш деча № 813 йолча Грозненски-Орджоникидзевски хоржамий округа Окружной комиссен.

Кадиева Тамара Мустафаевна РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий кандидаталла оттаярах хьаккхьчача протоколашка а ше харжийта из раьза хиларах цо язъяьча заявленега а хьежа, Окружной хоржамий комиссе соцам баьб: 1931 шера яь, Урус-Мартановски районерча «Горец» яхача совхозе яхаш йола, парте йоаца, Урус-Мартановски районерча «Горец» яхача совхоза доярка, Орджоникидзевски машинньякъа Грознен станцен а Урус-Мартановски районерча «Горец» яхача совхоза а болхлой, инженерно-технически болхлой, гулакхерча наьха юкъарча собранеша № 813 йолча Грозненски-Орджоникидзевски хоржамий округе харжарна дIаязъе.

Хоржамашта хьалхарча Окружной совещанера

ЧIоагIа сакъердаме яр укх деношка Лермонтов цIерахча театре хиннача хоржамашта хьалхарча Окружной совещане. Цига вIашагIкхийттабар Орджоникидзевски районерча промышленни предприятешкарча коллективай, Урус-Мартановски Советски районий юрта боахама къахьегамхой, партийни, профсоюзни, комсомольски организацей викалаш.

Совещани хьайийлар Орджоникидзевски машиннаькъа Грозненски отделенен начальника заместитела, къаьнача коммуниста, харжархочо нов. Афанасьевс.

ССКП ЦК Президиум юкъе а йолаш совещанен сийлен президиум харжа аьнна енна предложени чIоагIа раьза болаш тIоараш детташ тIайийцар зале гулбеннараша.

РСФСР-а Лаккхехьарча Совете депутаталла бахийта оттабаь кандидаташ бувцаш совещани хьайийлачул тIехьагIа, эггара хьалха къамаьл де дош ийцар Грозненски станцен вагонни депон начальника нов. Шкатулас. Цо ший къамаьлаца йоах, тахан вай РСФСР-а Лаккхехьарча Совете вай Даьхен дикагIа а тешамегIа а бола къонгаши мехкарийи депутаталла кандидаташ оттабу ди, вай дегаш гIоздаьнна ди да. ДIахо ший къамаьлаца цо дувц, ССКП XXI-ча съезда накъа боагIаш вагонни депон болхлоша тIайийца доккхий декхараш сийленца, йиллача ханал хьалха шоаш кхоачаддаь хилар а, хIанз XXI-ча съезда материалаш Iомаеча хана дог гIоздаьнна цу толамех тоъам ца хулаш кхы а лаккхара социалистически декхараш тIайийца семилеткан хьалхарча шерара план ханал хьалха кхоачашъярна шоай низи хьинари кхо ца деш, шоай коллектив къахьегаш хьайоагIилга а.

Нов. Шкатулас йоах «Тха депон» коллектива собране оттадаьдар вайна массанена дика вовзаш, коммунистически партен тешаме, денал долавоI, ССКП ЦК Президиума член, ССКП ЦК секретарь Николай Григорьевич Игнатови Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза дикагIа йола доярка, нохчий йоI Тамар Мустафаевна Кадиеваи РСФСР-а Лаккхехьарча Совете депутаталла кандидаташ оттабе, аьнна. Аз, тахан совещане вIашагIкхийттарашкара дех, из тха коллективо енна предложени хьал а лаьца, хоржамаш хулача дийнахьа — 1-ча марта массане кхадж тассар.

Совещане къамаьлаш даьча «Горец» яхача совхоза болхлочо нов. Дасаевси, Советски яхача юрта юкъерча школан хьехархочо нов. Чумаковаси йоах, оаха а тхоай собранешка оттабаьб РСФСР-а Лаккхехьарча Совете депутаталла кандидаташ, вай езача Коммунистически партен а Советски правительствон а тешаме къонгаш, СССР-а Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель, ССКП ЦК Президиума член нов. Козлов Ф. Р., РСФСР-а Министрий Совета Председатель нов. Д. С. Полянский, Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза доярка Кадиева Тамара Мустафаевна. Цар шоай къамаьлашца Совещане гулбенначаргара дийхар шоай болхлой а инженерно-технически болхлой а собранеша депутаталла оттабаь кандидаташ хьаллацар, хоржамаш хулача дийнахьа массане царна кхадж тассар а.

Иштта совещане къамаьлаш даьча н.н. ВЛКСМ Грозненски горкома секретара Косминас, Советски района Шерипов Асламбека цIерахча колхозника Бисултановс, город Грознен 2-ча больницан лора Роменскаяс, Грозни станцен локомотивни депон бригадира Дорошкеевича хьаллаьцар РСФСР-а Лаккхехьарча Совете депутаталла оттабаь кандидаташ, цунца цар совещане вIашагIкхийттача массанегара а дийхар уж хьаллацар.

Нов. И. Г. Игнатови, Ф. Р. Козлови, Д. С. Полянскийи кхыча хоржамий округашка гIолла шоашта баллотироваться дарна раьза хиларах, совещане гулбеннараша соцам бир, нов. Кадиева Тамара Мустафаевна кандидатура хьаллаца а № 813 йолча Грозненски - Орджоникидзевски хоржамий округе ше харжарна раьза хилар цунгара деха а.

Совещане вIашагIкхийттараша доверени нах харжар берригача хоржамашка 1-ча марте цхьанне санна массане а кхадж тассар дехаш кхайкарал дир.

Б: ВИСАНГИРЕЕВ.

„Горец“ яхача совхоза доярка

Тамара мархIа а елла, раьза хинна ела а енна, аьлар Евдокияс:

— Доахан деттилга Аристова Анная санна хьай вIаштIехьдалац аьле, ехе ма хьовза хьо. Долалуча хана тхо а дар иштта кхераш. ТIехьагIа хьо а яргья балхага, хIаьта доахан хьоца хьа а Iамаргда.

— Баркал оал аз хьона, Дуся. Iа сайна хьехам баларах. Цхьабакъда доярка сох хург а я! — тешшаме аьлар Тамарас. — ХIаьта хьогареи Аристова Аннайгареи новкъостал а хург ма дий сона. Шун-м дика вIаштIехьа ма боал из болх.

Божа латтача дIачу а яьнна, Iатта фоартах кулг а теха, аьлар цо:

— Жи, дукхабахарг, халахетар ма делахь сона. Iа шура дукхагIа тела, хIаьта аз хьо дикагIа кхоабаргба. Бийсанна наб ца яь а, кердa доакъар тергда аз хьона.

Ший боккха корта хьа а берзабаь, ший кердача даьна бIара а хьежа Iаьхар етт, Тамарас яхачоа ше раьза хилча санна. ТIаккха цул тIехьагIа хьай чу кур а Iетта, аь паркх хьаара кхессар, хьажал хьай тхо сенца кхоаб, аьлча санна.

Тамарас аьл паркх хьал а ийца, хьаж а яьккха, дIаюстара кхессар. Вар хьаж йоагIар аьлах.

— Дукха баха хьо йичий — аьлар Тамарас, — ма эсала кхоаб хьо. ХIама дергдац, се хьежаргья со хьа доакъарга.

Лохача гIанда тIа Iо а хайна, шамара кIал ведар а нийсъяь, етт бетта хьежар къона доярка. Дика ца лоархIадеш деттар кулгаш, цудухьа шурий кIеж ведара оагIох етталора, боарамах йоацаш, тIарех кIеж хийцца ягIацар, юххера а цу балхага даланза долча кулгий гIоарал дайра.

Iатто, хьекхадеш дола мочхал саца а сацийта, доккха са а даьккха, шод лостаеш санна цIог лостадир. «ХIахьий хIанз, дIаболабаьб а алалехьа етт а бац са балха раьза», — аьнна уйла йир Тамарас. — ТIаккха фу хурд-хьогI дIахо?»

— ЭйхьазагIа тоха кулг, — оалаш шийна хезача, юхайийрзача Тамарийна бIаргайира совхоза дикагIа йола доярка Анна Аристова.

Тамара дIахо а тетта, гIанда тIа Iолох а енна, етт мишта бетта беза дIахьекхар Аристовас.

— Халахь Тамара, — хьехар дора Аннас, — кхыметтел Iа гIанд Iатта гаьнеи гаргеи оттадарга хьежжа а йоалаш хул хьона ка. Iа из гаьна оттадойя — гаьнара кхувда езаргья хьа, кIаьдлургья, бийтта боаккхалургбац етт.

ЛаьрхIа ладувгIар Тамарас, ший хIаьтта хиннача хьаьшо етт мишта бетта беза, массаж мишта е еза, кулгаш кIаьдлургдоацаш болх мишта бе беза, яхаш шийна деча хьехарга.

Болх беш дукха ха ялалехьа Скибо Евдокияи Аристова Аннеи тийшар балха тIера йолча Кадиева Тамарас доахан деттарах йола говзал шоашкара дикка дIайийца хиларах. Ше бетташ лелабу бархIайт етт цхьайолча къаьнарча дояркашачул сихагIа а дикагIа а беттар Тамарас, Iатто тIеххьара луш йолча шурех хьоанал дукхагIа йоаллаш хул аьнна Аристова Аннас шийна даь хьехар диц а ца долийташ.

БIу ца къожабеш къахьегаро, доахана йоакхо яро Тамарий болх тоабора. Дукха безаш яр из къахьегам. Пхийтта шу даьнна йиIиг ше йолаш школа йистеяьккха яьнначул тIехьагIа Казахстана Талды-Курганскi областа Каратальски районерча 1 Мая цIерахча колхозе балха яха мукъа ба сона, аьнна, дехар дир цо наьнагара. Цхьа шу даьнначул тIехьагIа свеклаш лелаеча звеной звеновод йир цох. Цу звенос дика хьувкъайир шекар доаккха свекла. Даим колхозеи районерчеи сийлен доска тIа яр Кадиевай звено. ХIаьта цунна тийннача сийлен грамоташеи премешеи хьахьокхар йоI балха говзал йолаш а бIу къожабергбоацаш а йолга. 1957 шера ше яьча Урус-Мартан яхача цIаккхьчача хана «Горец» яхача совхоза дояркаш эшилга шийна ма хайнгехьа а доярка хила лаьрхIар цо: «Хала бале а сий долаш ба из болх» аьнна соцадир цо.

Цкъа ферме вера отделене управляющи вола Аслаханов. Дояркаш хьатул а баь, Коммунистически партен XXI-тIча съездах лаьца къамаьл дир цо. Тамарас дика кхетадир саббарагIа цо даь къамаьл.

— БIаь шерашка иразага сатийсад наха,— йоахар Аслахановс,— хIаьта массанега а кхоачаргдола, массава а гIадвугаргвола ираз — коммунизм—воай кулгашца хьалъеш доахк вай тахан. Дукха ха яц доккхий сакъердамаш долча долхаш штапельни кочамаш а ювхаш шу иха,— хIанз даьреи зипеи, дикагIеи хозагIеи барзкъа эш. ХIаьта хIанзчул тIехьагIа ворхI шу даьлча мишта хургда мотт шоана!

Безаме а кхетадеш а дувцар управляющe: колхозашкеи совхозашкеи йоаккхача шурийна а даьреш арахецара, чон лоаладара, электростанцеш хьалъяра а юкъера бувзам, шикхо шу даьнначул тIехьагIа цар ферма, юрт, больница, магазинаш мишта хургья.

Къамаьл йистедаьнначул тIехьагIа шоай декхараш кердадаха лаьрхIар дояркаша. Массанена а санна, ший плана а тороний а уйла йир Кадиева Тамарас а. ХIара фуражни Iаттагара шера 2300 килограмм шура яккха план мара йоацашехьа 2600 килограмм яккха лаьрхIар цо.

Саррахьа цIаяхачул тIехьагIа ше тIайийца декхараш дIадийцар цо маьрага.

— Дош кхоачашдуларгдий хьога? — аьнна хьаттар мара, вела а къежа.

— Сагот ма де Iа. Ара гIолла дIакхувсаш хилац уж дешаш.

Листача бIарг-цIацкъамашта кIалхара цун сийна бIаргаш а михага Iаьржъенна юхьмараш а безаме елаелар.

Цу бус наб ца еш дукха иллар Тамара, ше тIайийца социалистически декхараш кхоачаш а тIеххоачаш а мишта дергдар-хьогI, яхаш уйла еш. Ах-бийса яьннача ханна, шорттига, бераш сомадалар кхераш, хьал а гIетта, ший хIамаш тIа а йийха, улица тIа араяьлар Тамара.

Ситалара сийрда хьежача бетто къаьгга хьахьокхар ферме бода никъ. Шортта седкъашка а хьежа, эзза полтув хьа а къайла, шийна бовзаш болча наькъа таках йолаелар Тамара. Отар чу дIачуяьлча даьсса хьаьш бIаргадайра цунна. «ХIанз а хIама ца дуллаш дитад-кх ераш скотникаша» аьлар Тамарас ши-шийца, эгIаз а яха. «Ахча дIаэца-м шоай ханнахьа боагIа ераш, цхьабакъда шоай декхараш кхоачаш-м дац».

Дукха ха ялалехьа кердача силосаца хьалдизар хьаьш. Цхьацканахьара кIалхьарцар а хийца, цIаяхар из. Iурра цIенхаштта къамаьл хилар ферме.

— Мегаргдолаш гIулакх дац бийсана укхаза доаллар,— аьлар цо раьза йоацаш ферман заведующега. — Оаха мара кхы саго уйла е езаш дац шура дукхагIа яккхара? Бийсанна хьайбашта доакъар хIана дехкац скотникаша?

Цхьан Тамарас яьха Iацар из. Из йоахар Аристовас, Скибос, кхыча дояркаша. Фермерча хIара болхлочо йоакхо е еза йоахар цар хьайбай.

Цу къамаьло дог ураоттадир хьалхагIа ладара хиннача болхлой а — уж дикагIа хьежа баьлар хьайбашка.

Йистедоалаш латтар 1958 шу. Дояркаша баьча балха лоархIам беш бар. Ираз Тамаре дар. Ше леладеча доахах хIара Iаттагара 2965 килограмм шура яьккхаяр цо. Еррига планал совгIа цо яьккха шура 11000 килограмм яр. Цунах Даьхенна бIаьш килограммаш даьтта хургда.

ХIаьта укх деношка, семилеткан хьалхара шу доладеннача деношка, ший низах бIубенна къахьегаш я Кадиева Тамара.

«Горец» яхача совхозе лоархIаш а дукха езаш а я Кадиева Тамара. ХIаьта РСФСР-а Лаккхехьарча Совета депутаташка вохийтаргволча кандидата цIи яккха аьнна собране шоаш вIашагIкхийтача, совхоза болхлоша массава раьза а волаш лаьрхIар,— халкъа тешаме йоI, парте йоаца активистка Кадиева Тамара харжа аьнна.

Н. ШИПУЛИН.

ДукхагIа продукци яккхара тIехьа

Грознерча маслозавода къахьегамхоша 1958-ча шерара план тIеххкхоачашъяьй. Валови продукци арахецар 103,6, товарни продукци арахецар 107,1 процентага а кхоачадеш, хIаьта, къахьегама овсарал лаккхъяр 114,4 проценти, накоплени яр 107,5 проценти кхоачашдаьд коллективо. Цул совгIа 90,6 эзар киловатт-сахьат электроэнерги а кхояьй цар.

Иштта партен XXI-гIа съезд хьаеллача ден сийна яхье а этта, январь бетта валови продукцен план 102,4 проценти, даьтта даккхара план 103 проценти кхоачашъеш дика къахьийтад завода болхлоша.

Шоайла социалистически яхье а яьнна, коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цIи яккха лерхIаш, чуйийнна болх беш я заводе сушильщика-коммуниста нов. Курдюковс кулгалду бригадеи нов. Ганозова тIахьожаш йола лабораторен бригадеи.

Шинна а бригадай къахьегамхоша кIаьдбалари хало хилари ца кхераш, дика болхбарца январь бетта 115-120 процент кхоачашъяьй шоай балха план. Коммунистически къахьегама бригадан цIи яккха шоаш тIайийца декхараш бригадай коллективаша сийленца кхоачашдеш латт хIанзалехьа а.

Дика къахьега ловш вIашагIкхийтта коллектив я заводе керттера лоархIаш йола маслобойни цеха коллектив. Цу цеха кулгалдеш я 16 шера заводе болх беш йола тешаме болхло коммунист Евтеева. Балха заданеш массаз а тIеххкхоачашъеш хьайоагIа Евтеева цехера Стридеваси, Устивицкаяси, Золотухенеи кулгалду бригадаш а. Юккъера лаьрхIача цу бригадаша 114—115 процент кхоачашъю балха план.

ЧIоагIа шоайла социалистически яхье а баьнна партен XXI-ча съезда цIерах толамаш доахаш ба заводе партийни организацен секретара новкъоста Иванина кулгалду бедала отделенера къахьегамхойи, снабженени сбытеи отделенера къахьегамхойи.

А. ДОДОВ

Дика къахьег

— Хьадувла маьхкарий, вай а коммунисташха къахьегаргда,— аьлар Анна Ксенофонтьевнас.— ДIауйла ел оашош! БархI комсомолка ма йий вай бригаде! Низ ба из! Бакъдеций?

— Нийса да! Бакълув тетя Аня— цхьатарра аьлар маьхкараша,— яхь кхайкаю вай! ФуннагIа даь а из сийлахь цIи йоаккхаргья!

Из тайпа къамаьл хилар малярий бригаде коммунистически къахьегама бригадаш вIашагIйохкарах дола хоамаш газеташ тIа а радио чу гIолла а арадувла даьннача хана. Иштта дош деннилга шоллагIча дийнахьа дIахайра № 131 йолча строительно-монтажни поезда партийнии комсомольскии организацешта. Цар цу сахьате хьаллаьцар из гIулакх. Иштта дIайолаелар машиннаькъа строителашта юкъера яхь.

Малярий говзал луш йола Ростовски железнодорожни училище йистеяьккхачул тIехьагIа Грозне болх бе хьахьожабир Анна Ксенофонтьевнай бригадацара маьхкарий. ХIанзалца цар болх баьча тайп-тайпарча моттигашка дика къахьегаш хиларца белгалбаьлар уж. ХIанз 18 квартира йола чуIе цIенош хьалдеш я бригада. Цигача кхайкайир цар яхь а. Цар декхар тIайийцар болх тIехдика бе, сменах йоагIа заданеш 135 проценталл кIезигагIа кхоачаш ца е, шги процент материалаш кхое, балха тIа а цIагIа а хьокхаме хила, аьнна. Уж декхараш бокъонца кхоачашдеш хьайоагIа бригада. ХIанзе а дешара задани 150-170 процент кхоачашъю цар.

Цу бригадацара дукхагIа бола маьхкарий общежите ба Iеш. ЦIена хул цар цIен че. ХьалхагIа хIаране къаьст-къаьста кийчдеш хинна даа хIама хIанз массане а цхьана кийчду цар, цIен чура цхьалхало шоаш лоаттаю.

Бригадацара цхьабола маьхкарий сайрийнарча школашка деша багIа. Масала, ший образовани чакх а яьккха, аттестат хьаэца дагахь дешаш я Антоненко Рая. Институте яха кийчлуча курсашка дешаш я 10 класс яьккхачул тIехьагIа моляралла болх беш йола бригадира йоI — Быкадорова Таиса.

Художественни самодеятельноста кружоке дика дакъа лоац Корниенко Марияс, Кочкарева Верас.

Иштта безаме, барттайна, массанахьа а шоашкара хьокхам луш къахьег хIанз Анна Ксенофонтьевнай бригадацарча маьхкарий коллективо.

С. ВОРОНИН

Хоржамаш дара хьалхарча деношка

«Новая жизнь» яха юрт мара яц Шалински районе хIанз а электричество а радио а йоацаш. Укхаза агитатораша къаьстта чIоагIа болх бе беза.

Цудухьа агитационни болх дIаболабалехьа агитаторашца юрта Совете инструктивни совещани йир.

ХIанз болх беш 33 агитатор ва. Эггара дикагIа болх берех ба коммунисташ Абдурахманов Мовлади, Даудов Iаддалвахьит, Солтамигов Гелани, комсомольцаш Хасанов Майрбик, Висхаджиев ТIахьир, парте воаца Аюбов Дуда. Царех хIаране шоай кварталашка а производственни бригадашка а хоржамий положени а ССКП XXI-ча съезда материалаш а ювцаш 5—6 беседа яьй.

М. ТКАЧЕНКО.

Д. И. МЕНДЕЛЕЕВ

(ВАЬ 125 ШУ ДАЛАРГА).

Iаьламате доккхача хьаькъалера Iилмахо-химик Дмитрий Иванович Менделеев дунен Iилма дIаьхи даьча нахах саг ва. Ший ханара кхеташагIа вола общественни деятель Д. И. Менделеев чIоагIа къахьегаш хиннав халкъанна юкъе просвещени йоаржае, адамаш хьаькъалах кхеде гIерташ. Россен хIама хьадеш дола низаш тоалургхиларах чIоагIа тешаш хиннав из. Менделеевна хийттар кхоачаш хиннад. Вай Даьй-мехка химически промышленность халкъа социалистически боахама керттера цхьа дакъа а хинна дIаэттай. Д. И. Менделеевна даиман дагадаьллача гIулакха — химически промышленность дегIайоалаярна кхы а дукхагIа сийлахь-йоккхий перспективаш хьайийлай 1958-ча шера май бетта хиннача ССКП ЦК Пленума а ССКП XXI-ча съезда а решенеша чIоагIъяьча.

2,5 миллион сом кходаьд

— Шера йола план ханал хьалха кхоачаш а яь планал совгIа эзараш тонн доагам лургда вай, — яхача лозунгаца къахьега яьлар Грознерча нефтеперерабатывающи завода стабилизацен а пропанови а участкан коллектив, съезда сийна социалистически яхьа юкъе дакъа а лоацаш.

Шоашта хьалхашка оттадаь декхараш сийленца кхоачашдир участкан технологаша.

Участкан коллективо масса хана тIеххкхоачашйора пачхаьлкхен продукци арахецара план. Из бахьан долаш планал совгIа эзараш тонн горючи даккха вIаштIехьа даьлар цар.

Коллективо къовсам лелабу арахецача продукцен мах лохбарна, къахьегама овсарле совъяккхарна, бедалах дукхагIа пайда эцарна. ДIадахача шера технологий вIаштIехьадаьннад 1994 тонн пари, 471294 куб. метр хийи, 17224 киловатт-сахьат электроэнергии кхое, хIаьта 264 тонн мехкдаьттан продукташ кхо а яьй 21 тонн доагам сов а даьккхад. Арахецача продукцен мах лохбарца участкан коллективо 2754 эзар сом пачхаьлкхен ахча кходаьд.

Стабилизацени пропанови участкан болхлошта дIадахача шера пхеза елар завода дIа-юха тела ЦIе Байракх. Коммунистически хъахьегама 4 бригада я участке. Январь беттара план 3 ди хьалха кхоачашъе дош деннадар операторашa Ковалеваси, Разуваевеи, Лещенкоси, Кузьминеи кулгалдеча сменаша. Из план 4 ди хьалха кхоачашйир цар. Шоай балха толамаш хьамсарча Коммунистически партен XXI-ча съезда хетадаьд технологаша.

Н. ГЛУХОВ.

Юрта боахамера учет лелаеча кадрай говзал лакхъе

ССКП ЦК-а декабрьски Пленумо белгалъяьккхай вай мехка юрта боахам дегIабоалабара Iаьламате йоккха программа.

Агробиологически гIулакхашта санна чIоагIа уйла тIаяхийта еза юрта боахама болхлоша шоай экономически дешар лакхдара а учета дикагIа йола формаш Iомаяра а.

В. И. Ленина яздаь: «Социализм— из эггара хьалха учет я», яхаш. ХIаьта хIанз шерра коммунизм хьалъе йолаеннача хана, кхы а боаккхагIа ба учета лоархIам. Кагирхоша экономически дешар Iомадара хьакъехьа доккха гIулакх де йиш йолаш я комсомольски организацеш, экономически дешар Iомадаьча кагирхоша дикагIа зувргья производствон мела моттигаш, хьаккхашта а гIулакх довзаш а къестадергда цар кагирхой балха дIанийсбареи цар вахареи дешаш, къахьегамо гучадоаха дикагIа дола гIулакхаш чехкагIа дIадоаржадергда.

Шоай экономически кхетам лакхбе йиш хургья кагирхой болх бешшехьа а говзал а Iомаеш, Ерригсоюзни заочни учетни курсашка деша а багIаш.

Цу курсий йиъ отделени я: колхоза бухгалтерий, колхоза счетаводий, совхоза бухгалтерий отделенеш а колхозий председаселаши ревизионни комиссей членаши кийчбара отделени а.

Юкъарча экономически предметел совгIа, цига деша багIараштa хьех, цар Iомадеча предметах дола счетни дешар а.

Говзал лакхъеча курсашка вай республике деша вагIа колхозниийи совхозиийи 25 счетни болхло.

Цу курсашка деша багIа нах дукхагIа бараш Курчалоевски Ножай-Юртовски районашкара ба, Наьсарен, Первомайски, кхы дукхача районашкара нах бац цига. Вай республикана гIулакх деш, Ростовски ВЗУК-а областашта юкъера филиал я. Цу филиала дешара заведующе нов. Г. М. Лисовича йоах, цу курсашка деша багIача нахага дикагIа хьажа дагадолаш 1959 шера апрель бетта Курчалое учетни конференци е лаьрхIад, лекцеш ешеи семинараш еи Ростовера филиала преподавателаш а боагIаргболаш.

Цул совгIа, цу курсашка деша багIараштеи ревизионни комиссей членаштеи укх шера май бетта семинар ергья, колхозашкара ревизи вIаштIехьа яккхареи колхоза рузкъана лоаттаю контроль тоаяреи дешаш а дувцаш.

Цу тайпара, учетни болхлой говзал лакхъяр духхьал цу болхлой шоай гIулакх хинна ца Iеш, партийни, боахама, комсомольски органаш хьажа езаш гIулакх да.

В. ДЕНЕЖКИН,
ВЛКСМ-а Нохч-ГIалгIай обкома инструктор.

Низбола комбайн

Грозненски гаражни оборудованен завода коллективо вежарашха йолча Дагестана яхьийта аьнна дугеи мукхи, тIера чкъор Iо а доаккхаш, цIенду низбола комбайн яьй. Укх деношка город Хасав-Юрта йохьийтаргья из. Ялх метр йIаьхеи пхи метр лакхеи я из комбайн. Ийс электромотор, барабанаш, бункераш, комбайнага болх байта чоалханерча приборашца болх бу пульт я цун.

Из шоллагIа комбайн яьй Дагестана цу заводо. ХьалхагIа яь комбайн Кизлярски районерча Горьке цIерахча колхозе болх беш йола ши шу да. «Комбайно дугах сорташ дика доах. Цхьан сахьата 1500 килограмм дуга цIенду цо. Дика машина я», яхаш язду цунах колхоза председатела Бурлаковс. ХIаьта хIанз яь комбайн цул а низболашагIа я. Из лелаеш цхьа саг мара вац. Цу машино дуга дет, докъаду, тIера чкъор Iояькхе, цIен а ду.

Грозненски заводо арахийцача цу комбайнага шоаш хьежача, чIоагIа дика могайир из Кубанерча дуга станцен Iилман болхлоша. Краснодарски краерча дуга цIендеча Красноармейски комбината оборудованеца нийсъеш ювцар цар из. Комбайно 3 процент дукхагIа йоахк Iов Красноармейски комбината машинаша йоаккхачул. Iов йоаккхаш 10-зза мах кIезгагIа дIа а бода.

Дика совгIат да Грознерча къахьегамхоша вежарашха йолча Дагестана дохьийтар.

Я. БЕРГЕР.

Оздоев Аюпа тракторни бригаде

Виъ вешийна юкъе зIамагIвар Аюп а волаш, ОздоевгIар дезал Кустанайски областан Федоровски районе баха бахача хана Аюп 16-ча шера чувенна мара вацар. Уж дIаязбелар цу районерча Чапаева цIерахча колхозе.

ЦIагIа дезала лоадам боаццача балхашта новкъостал дар мара, хIаьтталца хоадам боллаш болча ший къахьегама наькъ тIа валанза вар Аюп. Цу ханналца 7 класс школе ухаш йистеяьккха волча цо 10-летка хIанзчул тIехьагIа заочно йистейоаккхилга тоадир. Иштта да а дир цо из.

Чапаева цIерахча колхоза къона член—Оздоев Аюп—балха хьалхарча деношка денз ший новкъосташта юкъе белгалвувла ваьлар болх цIена, тешаме, овсаре беш хиларца; дисциплина дика йолаш, колхоза боахама хьурмат деш, лорабеш лелабарца. Колхоза балха доккхагIа дола дукъ шоай ги доалладеш болча кхийнача колхозхошта нийсса лоархIаш вола къона колхозхо хилар Аюпах.

Къонача колхозхочох доккхал де а цунах колхоза курал лархIа а йиш йолаш хилар колхоза хьалхле лелаераш.

Бакъда, дуденначох бIарг бузаш воаца къона колхозхо трактора балхага са латта ваьлар. Шоай колхоза шаьрача, шерача аренашка оахамаш деш, ялаташ дIадувш лелача тракторий болата йиш лергах кхийтача, бIарг къаьстта сийрда бувла, дог ийдала ваьлар керда говзал Iомаярна тIера вола зIамига сат. Из цун кер чу лотабенна керда сийг зийнача колхоза правленен членаша могадир цунна Кустанай яхача городе трактористий курсашка деша гIолга.

Цул доккхагIа совгIат кхача йиш яцар Оздоев Аюпага.

1947 шера бIаьсти деша а хайна, цу шера август бетта трактористий курсаш йисте а яьха, шоай колхозе трактор тIа хайр из.

Эггара хьалха трактор ший бехктокхаме йисача дийнахьа бос баха, кхеравенна ше хина дагадоагIа Аюпа. Хьаькъал а низ а кхоачаргдиййте ерра мо низ бола «болата алача» нийса лехка. Са даьшта набарагIа ца дайна хIама ма дий тахан де дезаш сона хьалхашка эттар?

Иштта йоахар цун уйлаша.

МоллагIа цхьа таьма а даь Iечул, хIама геттара ца деш дутилга нийссагIа лоархIаш вола Оздоев Аюп дег чура воагаш вар йоккхача трактора аьшка - болата маьженаша ше яхар ца дара кхераш. Бакъда, цар Аюпа говзача кулгаша яхар дир. Цу дийнахьа гIадвахаро чуетта йIовхал хIанз а дIа ца йоалаш ший дег чу гIолла лелаш санна хет цунна.

ХIаьта денз хьа вай юрта боахама цу чоалханерча машинашца вувзавенна волаш хьадоагIа Аюпа вахар. Цу колхозе цхьан сменах (12 сахьата) планах 16 га лаьтта аха дезача моттиге, 25—30 гектар лаьтта оахар цо. 4—5-за совгIаташ а тийлар цунна МТС-о а колхоза правленес а.

Трактор чIоагIа чоалхане юрта боахама машин я. Бера санна Iунал эш цунна. Оатхалаш вIашагIа а йоахаш, ший хан-ханнахьа цIенъе еза, даьтта хьекха деза, доагам чудувтта деза. Трактор лехкар цу тайпара шийца дика волга хайча, цо ший дала йиш мел яр хьалу. ДоагIа Iунал шийна лаьтта дещаре, цхьан сменах шиъ гаргга боарам тергбацар Аюпа тракторо.

Вайна ховш да, дикачунга дIагIертилга боарам боацаш гIулакх долга. Вай мехка моллагIча а производстве — юрта боахам тIа а промышленносте а халонех ца къахкаш, дикачоа тIакхувш вода сат гонахьарча новкъосташа, производствaн хьалхле лелаераша ца зувш виса йиш яц.

Тракторца болх бе волавенна шу доаллаш, Оздоев машинашта тIера волаш, уж дукха езаш волта шоашта сацаь хайна даьлча, МТС-а а колхоза а хьалхле лелаераша 1948 шера октябрь бетта комбайнерий курсашка вахийтар из. 1949 шера апрель бетта комбайнерий курсаш йисте а яьха, Аюп ше член волча колхозе комбайнаца болх бе волалу. Укханга еннача комбайно сменни задани 170—200 процент кхоачашъеш болх бу.

1953 шера денз, 1956 шера шоай дезал Нохч-ГIалгIай республике юха цIабахкалца тракторни бригадан бригадир волаш болх бу Оздоев Аюпа. Цу юкъагIа тIехьа лаьттача тракторни бригадас МТС-е хьалхара моттиг лоац. 1956 шера планах цхьан гектара тIара 13 центнер яккха езача моттиге бригада лаьттан хIара гектара тIара 23,9 центнер хьувкъам боакх, МТС-еи колхозеи дIа-са тела сийлен ЦIе байракх Оздоева бригаданна лу, хIаьта Каз. ССР юртбоахама Министерствaн приказах бригадиранна шийна ахчанца доккха совгIат а лу.

o o o

Казахстане шоаш кхаьчача денз, дIа-са ухаш ха ца а йоаеш, эггара хьалха шоаш нийсбеннача Федоровски районе Чапаева цIерахча колхозе болх беш хилар Аюпар дезал. Колхозе тешшаме болх бар бахьан долаш боахама гIулакха мел эшар долаш а дикача къахьегамхой сийле шоашка йолаш а баьхар Оздоев Аюп а цун боккхагIа бола вежарий а.

Нохч-ГIалгIай халкъа автономи юхаметтаоттаярах Коммунистически партена а Советски правительствонна а дег тIара доккха баркал а оалаш вай мехка юхабаьхкар ОздоевгIар дезал. Колхозе тешаме къахьегаш шоаш Iоадаь шортта ялат а кхыдола руцкъа а дера цар.

ЦIакхоачаше а 1957 шу доалуш Оздоев Аюпа Наьсарен совхоза Аьлтий юртарча отделенен тIехьайсаьхиннача тракторни бригадан бригадир вир. 1 май тIакхоачаш цу совхозе хьалха латта бригада хилар Оздоевчох. Цул тIехьагIа 1958 шера июнь бетта денз юха а Эккаж-къонгий юртарча отделенен тIехьайсаьча тракторни бригадан бригадир ву цунах.

ХIаьта денз цу бригадан бригадир ва из.

Гуйран ялат чуэцара а лаьтта ахара а балхаш халла йисте а даьха, бригадан тракторашка хьежача, хьалхашка лаьтта сурт ийрча дар. ГIулакх моллагIча тайпара, лоIамагIа беча балхах тоадала йиш йолаш дацар. Чехка ремонт яь бIаьстанга кийчъе езаш яр 11 трактор: 6-ДТ—54, 5—«Беларусь», иштта тоае езаш яр царна тIехьа ювза машинаш — нохараш, макхаш, сеялкаш, и. кх. дI.

Оздоевс ший бригадацарча нахага аьлар:

— Советски Союзан дерригача адамаша турпален толамаш доах хургйолча ССКП XXI съезда сийна. Вай дусаргдац нахал тIехьа. Вай бригадан ремонт ханал хьалха йистеяла еза!..

Бригадацара нах социалистически яхьо дегаш айдаь чуийр ремонта балхах. 28 декабрь тIакхоачаш тракторий ремонт йистеьлар. Районе эггара хьалха ремонт яь яьлар Оздоева бригада тракторашта тIехьаювзача оатхалашта а. Совхоза дIаса тела сийлен байракх цу бригадага я, хIаьта совгIата 2000 сом дала а оттадаьд царна.

Бригада бIаьстан балхашка тIема хьисапе кийчъенна я, кхоана ара яла оале а. Бригадан дикагIа бола трактористаш Евлоев Йоакъаб, Гагиев Ахьмад, Евлоев ШаIийп культураш квадратни-гнездовой хьисапе дIаера говзал Iомаеш ба.

Тахан а кхоана а яхар мо, эггара хьалха лоаш дашарца, наькъаш даларца Наьсарерча совхоза Эккажкъонгий юртарча отделенен хьаьнача лаьтташка Советски Союзан турпалерча семилеткан хьалхарча бIаьстан гота йоаллае, меллашха кIур тувсаш, араяргья Оздоев Аюпа тракторни бригадан «болата алачаш». ХIаьта цар шоай а совхоза а юхь кIайергйолча тайпара дика болх берг а ба.

Из иштта хургхиларах теша йиш я!

ХЬ-Б. МУТАЛИЕВ.

Школерча дешара керда система

Г. ЦЫГАНКОВ, НГIАССР просвещенен Министр

СССР-а халкъа боахам дегIабарах йолча ССКП XXI-съездо чIоагъяьча ворхI шерарча планаца белгалъяьккха я вай мехка коммунизм хьалъяра Iалаьмате йоккха программа.

Цунга хьежжа къахьегамхой, къаьстта хьалкхувш йоагIача тIехьен, коммунистически кхетам дIахо лакхбара декхараш а оттадаьд цу плано.

Халкъа дешара система эргаяккхарах, деша дагIа ха йолча дерригача берашта бархI шера политехнически дешар хьехилга юкъедоаладарах долча, СССР Лакхехьарча Совето чIоагIдаьча Законо дIадех халкъа дешара органий болх лоархIам боллаш тоабар.

Хьалкхувш йоагIа тIехье школе Iомаелга, кхетаелга кхоачашдергда марксистско - ленински принципаларда тIа дешари производствера къахьегами вIашагIтохарца.

Халкъа дешар эргадаккхарах долча Законага хьежжа вай республикан просвещенен Министерствос городийи районийи халкъа дешара йолча ворхI шерарча плана проект оттаяьй. Из вай республикера промышленность, совхозаш, колхозаш, хIара нах бахаш йола моттиг дегIаярах йолча перспективашка хьежжа оттаяь проект, НГIАССР Министрий Совето могаяьй.

Вай республике масса ва а дийша хила везаш дола бархI шерара политехнически дешар 1959—1960 дешара шера дIадолалу. ВорхI шу даьнна мел дола бер дешара юкъе оза а деза, хIаьта эггара кIезигагIа дале а бархI класс яккха а еза цар.

Цунга хьежжа тайп-тайпара йизза юкъера школаш а вIашагIйохкаргъя.

Школаш эргаяхара гIулакх кхаьпхе шера чакхдаккха лаьрхIа да. ХIанз йолаш йолча ерригача ворхI шера дешаш йолча школеех ахаш гаргга укх шерахьа а бархI шера дешаш хургйолаш эргайоахаргйолаш я, кердача дешара планах болх беш йолча итт шера дешаш йолча школеех цхьайтта шера дешаш йола школаш ергъя, цул совгIа ийслагIчеи, иттлагIчеи, цхьайтталагIчеи классашта производственни дешар а хьехаргда.

1959—1960 дешара шера денз кердача дешара планахи программехи болх бе йолалургъя хьалхареи, шоллагIеи, кхоалагIеи, йиълагIеи, пхелагIеи классаш, хIаьта цхьа йолча ийслагIча классашка а кердача дешара планах долалургда производственни дешар.

ССКП ЦК-аи СССР Министрий Советеи тезисаши школех дола закони бахача нахага дIадовзийташ боккха болх баь бале а дальшеи-ноаношеи каст-каста хетт просвещенен Министерствога, мел дийша хургба бархI класси итт класси яьккха баьннараш, яхаш. Цхьабараш кхер школаш эргаяхачул тIехьагIа керда школаш йистеяьхараш хIанз йола школаш яьхарел, дукха кIезигагIа дешар ховш хилар. Из нийса уйла яц. Масала, ворхI шера дешача школе хиннаращца нийсдича бархI шера дешача школен цхьан шера йолча дешара плана тIара сахьаташ 1380 сахьат дукхагIа хургда. Цунца гуманитарни предметашта (эрсий меттаи наьна меттаи, кхыча мехкашкарча меттаи, литературанеи, истореней и. кх. д.) 424 сахьати, математиканеи, физикаи, хименеи, черчененей и. кх. д. 380 сахьати, къахьегамаи производственни практиканеи 530 сахьати дукхагI а хулаш. Цхьайтта шера деша дезача юкъерча школашка итт шера дешача школашкарчарца нийсдича дешара сахьаташ, 1200 сахьат, царех гуманитарни предметашта — 180 сахьати, математикаи, физикаи и. кх. д. — 160 сахьати производственни практикана 900 сахьати а долаш, дукхагIа хилийта лаьрхIа да.

Цу лакхехьа дийцараша хьахьокх кердача дешара системах дийшараш дукхагIа дийша хургболга, хIаьта мел лакхбенна хургба цар кхетам, производственни гIулакхаш довзилга. Иштта кийчбеннача цар торо хургъя предприятешкеи юртабоахамеи къахьега а дIахо лакхехьарча дешара заведенешкеи Iилман учрежденешкеи деша а.

Юкъера школаш йистейоахилга хадданза хургдолаш республикан ворхI шерарча плана проекта тIа лаьрхIад 1959—1960 дешара шера хетаргахьа 30 процент ийслагIа классаш кердача планах болх бе йоалаялийта, хIаьта 1960—1961 дешара шера — 55 проценти, 1961—1962 дешара шера — 85 проценти, 1962—1963 дешара шера ерригa ийслагIа классаши йоалаялийта а.

Цудухьа юкъерча школашкара дешархой арахецилга хIара шера хадданза хургда.

Школаш эргайоахаш кIезига дешархой бола школаш вIашагIтохарца а, цхьа йола школаш кердача типови школай цIеношка дIачу яхарца а, керда школаш хьаелларца а школаш йоккхае лаьрхIа я. ХIанз йолча 371 школана меттел 1965 шера 405 школа хургъя вай республике, царех 76 юкъера цхьайтта шера дешаш школаш а йолаш.

Цунга хьежжа школашка керда интернаташ хьаеллилгеи йолаш яраш шеръелгеи, хIаьта иштта интернаташ-школаш йохкилгеи де лаьрхIа а да, интернаташка-школашка дешаш бараш хIанз болча 1350 сагагара 1965 шера 17860 сагага кхоачаш дукхагIа а хургба.

Халкъа боахаме болх беш болча кагирхошта деша школаш дукхагIа хьаелларца юкъера образовани йола нах арахецилга шерлургда.

ХIанз цу тайпарча школашка дешаш 6200 саг ва, бакъда 1965 шера цар дукхал 10 эзар сагага кхоачаш хургда. Цхьа шу даьлча уж школаш эргайоахаргъя. Царех хургъя цхьайтта шера деша очнии заочнии ийслагIеи, иттлагIеи, цхьайтталагIеи классаш йола школаш. Цу школашка дешаш хургба бархI шера дийша бола болх беш бола городереи юрташкареи кагирхой. БархI шера дешанза болча кагирхой дIахо деша торо хургья хIанзарча юкъерча школашка. Цу школашка а кхы йолча юкъерча специальни заведенешка — техникумашка а, дIахо деша торо хургья вай кагирхой.

Школаш эргайоахача хана къаьстта теркам тIабахийта беза Нохч-ГIалгIай къаман школаш дIахо дегIайоалаяра. Гарггарча хана чIоагIъергья керда дешара плани программаши. Укх шера арахецаргда 13 цIерах дола учебникаши, 18 цIерах дола методически литературеи. Дешархошта арадаргдолаш да берий литература, хIаьта нохчехи гIалгIаехи бола кагирхой Нохч-ГIалгIай пачхаьхалкхен педагогически инстетутеи педагогически училищеи очни а заочни а отделенешка дIайибелга дикка шерлургдолаш а да.

Керттера дарех декхар лархIа дезаш да, нохчийи гIалгIайи йиIигашка дешийтилга. Нагахьа санна укх шера йиIигашта лаьрхIа цхьа юкъера школа-интернати (Ведане) ворхI шера деша школеи (Шаьле) мара вай хиннаеце хьатIадоагIача дешара шера хьаела лаьрхIа я кхалнаха Грозне цхьа юкъера школа-интернати, Урус-Мартановски, Шалински иштта кхы йолча райцентрашка массехк бархI шера дешаш йола школаши.

Детсадаш а цар чура бераш а дукхагIа хургда. Нагахьа санна 1958 шера бюджетни детсадашка 2250 бер хиннадале 1965 шера 4500 хургда уж.

Халкъа дешар эргадаккхарах долча Законо, берашка бархI шера дешийтилга юкъедоаладаро, занятеш цхьан сменах хургйолча хьала тIа яхаро дIадех, хоадам боллаш школай материальни база чIоагIъяр, эггара хьалха пачхаьхалкхен бюджетахи колхози четахи школаш хьалъелга шердар а долаш.

ДIадахача ворхI шера 38 млн. сом мара ца хиннача хьатIадоагIача ворхI шерарча планах вай республике школаши, школай интернаташи, детсадаши хьалъяра дIадахийта лаьрхIа да 328 млн. сом ахча дахийта а, хIаьта 39960 моттиг йола 132 школеи, 16500 моттиг йола школашта-интернаташта лаьрхIа общежитеши, 1150 моттиг йола детсадаши хьалъе а лаьрхIад.

Укх шера хьалъе лаьрхIа я 32 школеи, 8 общежитеи (интернаташта), 6 детсади. Царга дIадахийта лаьрхIа да 49,5 млн. сом, вешта аьлча 1958 шера дIадахийтачул кхозза дукхагIа.

Цхьабакъда, цу гIулакха йизза йоакхо еш а шоай план кхоачашъеш а яц гIишлонаш хьалъерий организацеш, эггара хьалха «Чечингстрой» трест а йолаш. ДIадахача шера хьалъяь яха езаш хиннача 12 школахи, 3 детсадахи 5 школеи 1 детсади мара яь йисте яьннаяц.

Ший ханнахьа школаш хьалъяь яхарна доккха новкъостал хила мегар, нагахьа санна уж хьалъяра гIулакх шин организаца, совнархозаи «Чечингстрой» трестаи дIатIадиллача.

Наурскии, Шелковскии, Грозненскии, Сунженскии, районашкарча колхозаша даьча тайпара школаши, интернаташи, детсадаши колхозий счетах хьалъяра гIулакх тоаде деза кхыча районашкарча колхозаша.

Республикан просвещенен Министерствоси, хьехархой говзал лакхаяккхара институтои пединститута а Iилма-тохкама института а Iилман болхлошеи, хоадам боллаш тоабе лаьрхIаб школашкара дешара-кхетама болх, дукхагIа дешархошта пайда баргболаш из дIа а хьош.

Дешархой общественни къахьегама лоархIамера форма я дукккхача Советски Союзерча школашка санна вай республикерча школашка а дIаяьржа йола производственни бригадаш.

ДIадахача шера вай республикерча школашка вIашагIъехка 62 дешархой производственни бригадаш яр, царца дакъа лоацаш 3600 дешархо а волаш. ХьажкIаши, гидуаргаши, шекар доаккха свеклаши, баьца даараши, кхы йола культураши тIа йола 400 гектар лелайир цар. Деррига а лаьрхIача 79 эзар трудоденоши 160 эзар сом ахчеи даьккхад цар.

Город Грознерча 2600 дешархочо комсомольско-кагирхой лагерашка болх баь ах милилон ахча даьккхад.

Ассинскии, Каргинскии, Нестеровскии юкъерча школашкарча производственни бригадаша ВСХВ дакъа лаца бокъо яьккхай. Дешархой производственни бригадашка механизаторий звенош а яр. Царца школашка кийчбаь 150 трактористаши 250 шоферащи бар.

Дукха дешархой производственни бригадаш школаш хьалъеча, общежитеш, интернаташ хьалъеча хьинар къахьегаш хиннай. Цар хьалъяьй 26 школьни дешара мастерскеш.

Укх шера, цу гIулакха кхы а боккхагIа лоархIам а бaь дукхагIа дешархой производственни бригадашта юкъе оза беза, хIара школе уж вIашагI а ехкаш.

Коммунистически партеси советски правительствоси халкъа дешар эргадаккхарна оттадаь декхараш толамца кхоачашдаро коммунизм хьалъергйола хьинар дола тIехье хьалкхее торо хулийтаргъя.

Колхоз—техникан да я

Краснодарски край. Ново-Титаровски районерча Ленина цIерахча колхозо дIадахача шера 76 трактор, 69 комбайн, дуккха кхы техника а, хIаьта иштта Старо-Мышастовски МТС-а хинна гIишлонаш, мастерскеш, оборудовани а ийцай. Ийцаьча машинех шийгара боагIа мах пачхахьалкхенна бизза дIабенна яьннай артель.

Шоай техникан даьй а хинна, Ленина цIерахча колхоза колхозникаша дIаяхача гурахь укх тIеххьарча шерашкахь ца хьийкъача тайпара дика хьувкъаьй ерригa культураш.

ДикагIа йолча колхоза механизатораша шоай мастерскешка дийнахь а буc а машинашта ремонт елга вIашагIделлар. Цу тайпара, массаз а кийча я колхоза машинаш кхашкара балхаш де. Ханал хьалха ремонт а яь январь бетта 7 трактор бригадашка яхийта декхар тIаийцадар колхозхоша.

Сурта тIа: Ленина цIерахча колхоза машино-тракторни мастерскеш.

ШЕЛЕПОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Агитаци яра боккха лоархIам бола гIулакх

РСФСР Лакхехьарча Советеи моттигашкарча Советашкеи хоржамаш дара кийчо еча деношка шерра пайда эцаш я агитационни балха тайп-тайпара формаш — лекцеш, докладаш, беседаш, къахьегамхошта хьалхашка кулгалдеча болхлоша къамаьлаш дар, пенгазеташ, сердалон газеташ арахецар.

ТIеххьарча хана агитационни балха юкъе шерагIа пайда эц кинох. Агитпункташка каст-каста дIахьувкх Iилман-популярни, хроникальни, документальни кинофильмаш. Клубаша арахец шоай киножурналаш, киноплакаташ, кинолозунгаш.

Дика гIулакх дIадоладаьд Сталински районерча Ленина цIерахча культуран Двореца болхлоша. Цар вIашагIъеллай киностуди. Студемассехк киногазет арахийцад.

Шоай хьалхара киножурнал кийчдаьд «Старогрознефта» мехкдаьттан промыслови управленен техника кабинето. Фильма тIа дувц XXI съезда хетаяьча промысликий вахтаех. Цу тIа ювц коммунистически къахьегама бригадаш аьнна цIи яккхара лелаю яхь. Нефтяникашта районе цIенош дарах, рационализации изобретательствои лелаярах.

* *

Зале сердал йов, тIаккха экрана тIа яздий хул: «Новкъостий харжархой! 1959 шера 1-ча марта РСФСР Лакхехьарча Советеи моттигашкарча къахьегамхой депутатий Советашкеи хоржамаш хул. Дерригаш а хоржамашка тIо! Коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташта кхадж тасса! Из кинолозунг хIанз хьокхаш да киносеанс йолаялехьа Челюскинций цIерахчеи «Родина» яхачеи кинотеатрашка, культуран дворецашка.

Химикий дворецe кинороликa тIа оттадаь дукха а плакаташ да. Кино бахкараштa дIайовз партен XXI-ча съездо тIаийцача ворхI шера плана керттерa цифраш, вай мехка шерра коммунизм хьалъяра декхараш.

Челюскинций цIерахча кинотеатре дукха ха яьккхар «Красный молот» яхача заводерча нов. Рогожин керте латтача коммунистически къахьегама бригадан толамаш дувца кинороликхьокхаш.

Хоржамашта хьалхарча деношка дукхагIа пайда эца беза кинох.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

Дыи цун социальни чулоацами

IИЛМАНО гучадаьккхад эггара хьалха нах дунен тIа баха болабеннача хана ды хинна ца хилар. Адамаш ды боацаш даьха ха хиннай из. Цу хана ды хилар бакъдеш цхьаккха хIама корадаьдац. Адамий вахар дегIадоагIаш цхьан лагIа тIа кхаьчача хьаахиннаб ды.

«Наха хIара денна бIаргагуш, цар хьаькъал дIа ца кхоачаш дола арахьара низаш, наха шоаш кхетадеча тайпара хьокхилга, лаьттара низаш лаьттара доацараш а даь хьахьокхилга мара кхы хIама дац моллагIа ды а»,— яхаш, яздаьд Ф. Энгельса (Ф. Энгельс, «Анти-дюринг», 299 оагIув).

Наьха дын сакхетам эггара хьалха гучабала болабеннаб первобытнообщинни строй хиннача хана, хIама хьаду низ тIехьабиса а Iаламан низашца цун къовсам лоаттабе низ боацача а хана. Цу хана сага вахара чухь довзаш хинна хIамаш вIалла кхоачам болаш дацар тIоа сагар, ды тохар, дуIа далар, лаьтта агар, хьунагIа йоала цIи, и. кх. а Iаламан унзара низаш довза. Цу низаша наха моцал, шелал, лазар, валар, тIаоттадора. Iаламан ца довзаш долча цу низаша тIаоттабеча кхерамо кхы а унзарагIеи доккхагIеи хетийтар уж наха, саго чIоагIа лоархIаш, корта тоха хIама а хиле дIаовттар уж. Iаламан низаш — малх, хий, догIа, цIи, и. кх. а низкхоача доккхий хIамаш лерхIа ваьннав саг. Iаламан низашта а Iаламан чухь хулача хIамашта а корта бетташ моттигаш я хIанз Iалаьмате чIоагIа тIехьадисаьча племенаша.

Нагахьа санна саг Iаламан низашца къовсам лоаттабе низ боацача, первобытно-общинни строй йолча хана ды хьахиннабале, сенца дашха дезаш да хIанзарча эксплуататорски обществе ды болаш хилар?

Из дашха йиш я низ-Iоткъам беча ерригача а моллагIча а классашта шоай доал-оалал лораде ши гIулакх: палача гIулакхи мозгIара гIулакхи эшаш хиларца. Палач эш тоIабаь боахка нах раьза ца хилар а уж эгIазбахар а дохаде. ТоIабаь боахка нах тебе, классови доал латтача хана хула хатараш а Iазапаш а кIаьддеш хоза хабараш... дувца, хIаьта цунца уж шоашта тIалаттача доала раьза хилийта, революционни гIулакхаш тIара уж баха, цар революционни уйла толхае, цар революционни чIоагIо йохае гIерт мозгIар», — яхаш, язду В. И. Ленина (В. И. Ленин, Соч. том 21,206 оагIув).

Ленина яьхад, хIанзарча капиталистически мехкашка дын кертера овлаш доахк дуккха нах социально тоIабаь хиларах, хIара денна дукхача наха доккха Iазапи халои тIалоаттаеча капитализманна хьалхашка уж нах низ боацаш хетарах. Капиталистически обществе хIара гIа массаз боакх хало я болхлоштеи ахархоштеи хьалхашка. ТIемаш бе болх ца хилар, боахамах хIалак хилар, эцаш дола хIама маьха деддалар, къел, моцал—уж да къахьегамхой кхоанарча денах бола тешам боабер. Уж хIамаш хьахулийта бахьанаш Iилманца мадоагIара дашха магац царна, бахьанаш довза хьаькъал дIакхачац цар. Iаламан чухь а адамий обществе а мел хула хIама даьла лоIамах хул, из общество бIаьхийи къеи, наьха хьакъ дуараши, цар боацабераши хиланза баргбоацаш я, лаьттара вахар дала оттаьча бокъонах мара хила йиш йолаш дац, «къемата дийнахьа» къеча наха яламале хургья яхаш «хьехамаш» деча ды хьехараштa кIала бус къахьегамхой.

Буржуазес шийна мамогга чIоагIIду къахьегамхошта юкъе дын гIулакх. Капиталистически мехкашка киназ, маьждиг, синагога, костел, школаш, литература, кино, радио нах дына кхетамца Iехабеш я. Масала, США школашка хIара денна берашта хьех «даьла закон», библи деш, радиоца а телевиденеца а далла ду тIулакх дувц. Американски миллиардераща дуккха миллионаш доллараш дIадохийт нах дынца тувлабеча пропагандага.

Дыно нийса доагIаш лерхI саг сага воацор. Масала, къорIа тIа яздаьд: «Даьлах тешалаш, далла мутIахьа хилалаш, цо бахкийтараштa а шоашта юкъерча Iаьдал бе доалларашта а мутIахьа хилалаш», аьнна. Даьла цIерах къорIа тIа йоах: «дунен тIарча вахара чухь вахача эша рузкъаш дIадекъ оаха, цаIаш шоллагIчарна тIаоттабу оаха, цу тайпара цхьанне ший Iаьдала кIала оттабу вожаш».

Зулмане боацаш ды цхьаккха а бац. ВIаши духьала латтача классай обществе моллагIа бале а, ды, хIаьта иштта ислам а, эксплуататорски классашта къахьегамхой лоал лоаттабе эша оатхал я, ды реакционни а зулмане а ба. Хьокхама хьэцаргба вай католицизм. Цун «даьлагара» йоагIача инквизицес (дын суд) баьча «балхах» язъяь Iаьржа оагIонаш кIезига яц историен чухь. Малхбоалера мехкаш хьалувца крестови походаш вIашагIаехкар католически киназ дар. Кераста дын католически киназа корта бола Ватикан американски империализманна гIулакх деш а я, Советски Союза йоккха моастагIа а я.

Азен, Американ, Юхерча а Юкъерча а Малхбоален мехкашка американски а кхыболча а империалисташа, моттигерча реакционни буржуазес, помещикаша, дына керте латтараша пайда ийбу исламах, кераста а кхыдолча а дынех къамаштеи расаштеи юкъе моастагIал лоаттадарна, къам мукъадаккха къовсам лоаттабу халкъа болам тоIабарна. Англе арадувл английски капитало ший ахчах арадоаха «Исламик ревъю» яха бусалба дын журнал. ХIара номера тIа дувц цо бусалба наха юкъе «классаши классови къовсами» бац, «бусалба нах — цхьа къам да» яхаш.

Пачхаьа Россе киназ маьждиги тешаме гIулакх деш дар самодержавена, помещикашта, капиталисташта, къахьегамхошта духьал лоаттабеча къовсаме эксплуататорий га лоацар цар. Октябрьски революци хинначул тIехьагIа, граждански тIом лаьттача а колхозаш еш хиннача а шерашка дын дукхача организацеша, дына керте латтарий группаша моастагIал лоаттадора Советски Iаьдала духьал.

СССР-е эксплуататорски классаш дIаяхари социализм котъялари бахьан долаш дын социальни овлаш тийдад. Цун лард йохаяьй. Дын гIулакха хьалха лелача дукхагIча наха Советски Iаьдало яхар ду. Цхьабакъда, из иштта дале а, хIара дыно, кераста бар бале а бусалба бар бале а, наьха сакхетам телхабу, харцахьа кхетадайт цо нахага Iалам а шоашта гонахьа мел дар а, Iаламан низашта хьалхашка низ боацача боах цо нах, цар творчески инициатива ехк, къамашта юкъе моастагIал лоаттаду.

Дын гIулакхаши коммунистически моральни шоайла тарадала йиш йолаш дац.

Марксизмо - ленинизмо хьех, адамий обществон лард къахьегамах латт, яхаш. Вай мехка къахьегам хIара советски гражданина декхар а цун сийдола гIулакх а да. Дына гоама ба къахьегам, «дала» эггара хьалха «кхелла» хиннача наха (Адами Хьаваи) шоашка ма де аьннар дарах (ялсамала чура сом баарах) дала сага теха тIод лерхI къахьегамах дыно. Цудухьа дын дезача деношка ды лелабечар болх бар магийтац дыно, цу деношка къахьегар даьлатара къа долаш лерхI цо. Дын кхетама Iоткъама кIала боахкача, ды лелабеча цхьаболча наха вай республикерча колхозашка дын дезача деношка болх ца беш моттигаш я, цунца колхоза боахама зе а деш.

Нохч-ГIалгIай АССР-е бусалба а кераста а ды лелабеча наха мархаш кхоаб.

Кераста ды лелабеча наха шоай мархаш долча хана шурехи дулхахи даь хIама даац, хIаьта бусалба ды лелабераша мархий бетта са тессача хана денз сайран боад боллалца цхьаккха хIама а даац е хий а малац. Цу гIулакхаша саг тIелву, са кхоачаду, дегI атта лазар кхетаргдолча доакх, къахьега могаргдоацача воакх саг. Дын гIулакхаша духьале ю социалистически яхье дакъа лоацача.

Коммунистически гIулакхаша советски нах кхетабу пролетарски интернационализман а вай мехкарча халкъий вежарашха долча доттагIлен а, морально-политически цхьоагIон а уйла йолаш. ХIара дыно ше лелабеча наха хьех кхыча дынах бола нах моастагIий ба, яхаш.

Масала, бусалба дыно йоах, бусалба боаца нах «гоавараш» «ды боаца нах» ба. Иштта йоах кераста ды лелабераша а шоай дынах боацача наха.

ЧIоагIа зулам ду коммунизм хьалъяра гIулакха дыно кхалсат во, гоама ювцаро, из маIача сага нийса цо ца лархIаро. КъорIа тIа, библе тIа, талмуда тIа йоах, кхалсаг «лей» я, ший маьра «доалахьара хIама» я, «шайтIан пхьегIа» я. КъорIа тIа яздаьд: «доаха са а цIена дац кхалсага», аьнна. Дыно мукъа ца луш хиларах Курчалоевски, Саясановски, Ножай-Юртовски, Наьсарен, кхыча дукккхача районашка а дас йоIи мара сесаги клубе, кино, театре, библиотеке ца йохийташ моттигаш я. ШарIатах бокъо а йолаш, йоIага а ца хоатташ, кхе лета мехкарий маьре ухийташ, цхьан сага шиъ-кхоъ, кхы дукхагIа а сесаг йолаш моттигаш я. Советски Iаьдала законаша чIоагIа харцахьа лерхI уж.

Бусалба дын Iаьдалах кхалсага маIача сагаца Iо а хайна, хIама даа, цунна улув яьнна улицагIа яха бокъо яц.

Советски Iаьдало кхалсаг мукъаяьккхай экономически, политически, дын лоалах. Цхьабакъда, вай республике дуккха бола маIа нах дын гIулакхаш доахкаш хилар бахьан долаш кхалсага бокъонаш йохаеш ба. Цу гIулакхаца чIоагIа къовсам лоаттабе беза.

Вай, советски наьха, коммунизм хьалъе йиш яц технически прогресс, Iилма доацаш. ХIаьта ды Iилмана духьал ба.

Ды коммунизм хьалъярца моастагIал долаш ба. Коммунизм хьалъе дика дакъа лоацача къахьегамхошта духьале ю цо.

Коммунистически парти дынца машар хургболаш яц. Нагахьа санна вай мехка ды лелабар пачхаьалкхен хьалашка сага ший гIулакх дале а, Коммунистически партес иштта лаьрхIа дита йиш яц из, яхаш хьех В. И. Ленина. «Дын духьал къовсам лоаттабе беза вай. Из къовсам — дерригача материализман а, хIаьта марксизман а азбука да», йоах В. И. Ленина (В. И. Ленин, т. 15,374 оагIув). Цхьабакъда, ше дынца къовсам лоаттабешшехьа а, партес бокъо лац ды лелабеш бола нах эгIазбага, ды лелаберг боацаш уж административни хьакъехьа совцабе.

Коммунистически партеси Советски правительствоси дIадех дынца лоаттабу къовсам хьаькъалца, Iилман а атеистически а пропагандаца, хьехамца лелабар. Школашка дешар хьехилга, клубаша, библиотекаша, киноша, профсоюзни, комсомольски, пионерски, кхыйолча а организацеша бу болх къахьегамхой, къаьстта кагирхой дына а цун боадона а духьалара уйла йолаш кхеторгболаш дIабахьа беза.

Н. С. Хрущевс партен XXI-ча съезде яьча доклада тIа оттаяь шерра коммунизм хьалъяра программа кхоачашъяро дIадех къахьегамхошта, къаьстта хьатIакхувш йоагIача тIехьенна коммунистически кхетам балар, наьха кхетама чухь дола капитализмах, дынах юхедисаьраш дIадахар. Цу декхарашта юкъе къаьстта лоархIам болаш я Iилман-атеистически пропаганда.

Капитализмах юхейисаь эггара вогIеи зулманеи йола, нах тувлабу дын уйлаш дIа а йоахаш, Коммунистически партен хьалхленца коммунизм чехкагIа хьалъергья вай.

А. ШТЕФАН.

Доазол дехьара

Пролетарски интернационализм гойташ

БЕРЛИН, 5-ча феврале. (ТАСС). Советски Союза Коммунистически партен аргlан йоацача XXI-ча съезда болх шоай оагlонаш тlа сийрдда хьа а хьокхаш, берлински демократически газеташа белгалдоах из съезд мел боккха лоархlам болаш хургья пролетарски интернационализман социалистически лагера мехкашта юкъера вошали чlоагlдара гlулакха. Цунца цхьана газеташа белгалдоах, немецки халкъанна чlоагlа хьаштдола тlулакхаш бахьанце лоаттабеча къовсама Малхбузен Германен прогрессивни низашта цу съездо дикка гlодергхилар а.

СЕПГ-а ЦК органа «Нейес Дейчланда» передовой статья тlа язду тахан ССКП исторически XXI-ча съезда заседанеша башха дика хьахьекхар пролетарски интернационализми коммунистически болхлойи партей барт-цхьоагlо чlоагlа хилари, яхаш.

Газето белгалдоах, ворхl шерарча планои ССКП XXI-ча съезде цун ювцарои кхы цlаьхка а тешал ду, дерригача дунен тlарча болхлой боламан авангард Советски Союз хиларна, яхаш ССКП-га хьалхле хиларах, ревизионисташа яххача тайпара, «Москвана карадахар» хилац. Цох даккха йиш йола маlан да сийлахь-йоккха Советски Союз эггара хьалха пролетарски революци яь мохк социалистически дерригача мехкашта юкъе эггара низ болашагlа, экономически а общественни а дегlабарна эггара хьалха латта мохк хилар, ССКП-с хьалхле лелаеш йола Советски Союз социализм а коммунизм а хьалъяра даькъе эггара дукхагlа опыт йолаш хилар.

ССКП-а XXI-ча съезда балхах Аргентински печато яздер

БУЭНОС-АЙРЕС, 6 феврале. (ТАСС). Аргентинерча наха боккха безам тlабахийтаб ССКП-а XXI-ча съезда. Газетий оагlонаш тlа хlара денна дика кхетавеш язду съезда балхах. Чlоагlа теркам тlабохийт печато СССР-а халкъа боахам дегlабоалабара ворхl шерарча плана, цо белгалдоах из машара тlаэрзаяь хилар. Съезда балхах хан-ханнахьа дийцар радиоца.

Селханарча сайранарча дерригача газеташа белгалдоаккх, съездо цхьа барт а болаш Советски Союза халкъа боахам дегlабоалабара ворхl шерара план тlаэцар.

lалальмате боккха безам шийна тlабахийтар новкъоста Н. С. Хрущевс юххера дош оалаш даьча къамаьло. Аргентински столицан газеташа доккха алапашца керте а яздаь, газета хьалхарча оагlонаш тlа арадаьхад, Н. С. Хрущевс США-н президент Эйзенхауэр Советски Союзе хьехаш Москвера даь хоамаш.

Партени халкъеи цхьоагlо

СОФИЯ, 6 феврале. (ТАСС). Тахан дерригача болгарски газеташа кепатеха арадаькхад ССКП XXI-ча съезда болх йистебаларах а Н. С. Хрущева докладах съездо цхьа барт а болаш тlаийцача резолюцен берригa чулоацам а. Съездах лаьца я центральни газетий передовой статьяши кхыйола материалаши.

«Работническо дело» яхача газето «Коммунизм хьалъерий съезд йистеяьннай» яхача ший передовой статья тlа язду, ССКП XXI-гlа съезд ССКП-а а советски халкъий а историен чу, дерригача дунен тlарча комунистически болхлойи болама а прогрессивни мел долча адамий а историен чу гlоргья дерригача адамий общество дегlаяра керда этап ше йола советски общество дегlаяра кердача этапа сийлахь-йоккха байракх а хинна, яхаш.

Статья тlа белгалдоакх, ССКП XXI-ча съезда белгалъяьнна йола дикал кхы цхьаькханегlа а латташ хилар, из да, цо цlаькха а советски коммунистий йохаргйоаца цхьоагlои уж шоай Центральни Комитета гонахьа айхха кхотабалар хьахьоккхар, цо партеи халкъеи чlоагlа цхьоагlо, вежарашха йола партеш ССКП-ана, социалистически мехкашта, СССР-а гонахьа кхотаялар хьахьоккхар.

КНР-и ГДР-аи юкъера торговли шеръялар

ПЕКИН, 6 феврале. (ТАСС). Синьхуа агентствос хоам бечча тайпара, селхан Пекине Китайски Халкъа Республиканеи Германски Демократически Республиканеи юкъе 1959 шера хургдолча товаро-обменахи, дlа-юха телача маьхехи йолча соглашенена кулгаш яздаьд.

Цу соглашенех шин мехка юкъе товараш дlа-юха хувцилга дlадахача шераца нийсдича дикка лакхлургда.

Цу соглашенех Китайс ГДР-е ухийтаргда дуга, генри даьтта, даьрий, чай, кхачан а ейгача а промышленноста продукташ, ГДР-о Китайна дlакхухьийтаргья комплексни оборудованеши, станокаши, пхьоален кхоачами, дlа-юха лела состави, электрооборудованеши, оптически прибораши, химически продукташи.

Даьхен трактораш хьаю база юллаш латт КНДР-е

ПХЕНЬЯН, 6 феврале. (ТАСС). КНДР машиностроителашта хьалхашка гарггарча 4—5 шера юрта боахамана механизаци яь йистеяккхара декхар оттадаьд. Цу хана юрташка яхийта лаьрхlа я 30—35 эзар трактораши дукха кхы йола юрта боахаман машинаши.

Из декхар кхоачашдарна Къулбехьарча Пхеньянерча провинцен Кийански машиностроительни заводе тракторни цех хьалъе йолаяй. Хlара 7 эзар трактор арахеца йиш йолаш хургья из цех. Из хьалъяьялча дуккха трактора тlехьатувса юрта боахама тайп-тайпара машинаш хьае а йолалургья цехе. ХьатIадоагlача шера июнь бутт йисте баллаш хьалъяь яккха лаьрlа я из тракторни цех.

Афганистан. Ханабад яхача хи тlа хьалдеш латт автомобилаш леларгйолаш дола доккха тlий. Советски специалисташа технически тlодеш а, шоаш дакъа лоацаш а хьалдеш долча цу тlаьво lалашдергда Афганистана эггара тlех лоархlам болчарех болча Кабулаи Кызыл-Калаи юкъерча цу новкъа хадданза машинаш лелилга.

Сурта тlа: тlий туллаш латтача моттиге.

А. БИРЮКОВА сурт. **ТАСС фотохроника.**

Грозне 1959 шера руберойдни завод хила еза

Республикан тlишлош хьалъечеи мехкдаьтта чакхдоахачеи предприятешка массаза а эшаш а хиннад, хlанз эшаш а да руберойд. Из эш тхов тlа тоха а гlишлош тlоадалах лорае а.

Цул совгlа руберойд чlоагlа эш колхозашта а, совхозашта а, шоашта цlенош деча бахархошта а, иштта кхыча организацешта а.

Руберойд дика а, дарегlа, а, ца дохаш дукха ха йоаккхаш а дола тхов тlа тоха битум (кlув) хьекха каьхат да.

Руберойд хьадара технологи чоалхане яц. Руберойдни завод юллаш цунга гlоргдола ахча вlалла дукха а дац, нагахьа санна цу заводо республиканна лургбола пайда лаьрхlача. Вай республике битум мел эш болаш ба — из мехкдаьттах боаккх. Цхьабакъда, арахьара тlакхахьа езаш йола картон хьае фабрика а Грозне йилла йиш я. Картон хьае эшаш дола дахча вай республике шортта да. Картон хьаюларгья хьуна херх хьокхаш хьакъастача отходех а, чан отходех а, тишача каьхатах а и. кх. дl.

1957 шу чакхдоалаш Грозне руберойдни завод хьалъе аьнна РСФСР-а Министрий Совето а ССКП Нохч-Гlалгlай обкома а соцамаш дир. Цу тlеххьа Нохч-Гlалгlай Оргкомитето Грозненски горисполкома тlадиллар «Чечингстрой» тресто доалду Луговой улицатl № 4 йола латтан дакъа моттигерча промышленноста Министерствона дlалулда, аьнна. Цу даькъа тlа лаьрхlар руберойдни завод йилла.

Цхьа бутт гаргга ха яьлча Грозненски горисполкомо халла цу хьакъеха решени йир. Цул тlехьагlа «Чечингстрой» треста управляющий новкъ. Черноярова оргкомитета распоряженештеи горисполкома решенеи раьзаве яхаш ССКП обкома промотделага а, НГlАССР-а Министрий Советага а дехар деш цхьа бутт баьлча вай дувцача латтан дакъа тlара шоай цlенош мукъадаха йолаелар «Чечингстрой» трест.

Цу хана санинспекце цига гlишлош е мукъа баланзар. Цул тlехьагlа завод йилла лаьрхlар Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода территоре тlа хьалха цхьоалагlа котельни хиннача моттиге.

Химзавода кулгалхоша вlалла новкъостал ца деш хало лелаяь яле а, моттигерча промышленноста Министерствос а шийгара доагlаш дола новкъостал даьдеце а латтанцареи строительнии керттера балхаш чакхдаьлар.

Цу ханна, из дар 1958 шера ноябрь бетта, руберойдни завод хьалъе бокъо яц аьнна пожарни инспекцегара предписани ера. Гlишло хьалъеш хинна моттиг кислородни установкана улув а я 70 метр мара Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода установкашта гаьна а яц аьнна бахьан корадир цунна.

ССКП Обкомеи Нохч-Гlалгlай АССР-а Министрий Советеи, санинспекцеи, пожарни инспекцеи, моттигерча промышленноста Министерствони викалаш а гlали архитектор а чубоагlаш йолча авторитетни комиссено, массава раьза а волаш, цхьа соцам бир, ребуройдни завод йилла эггара дикагlа йола моттиг Сталински районе нефтепереработкан управленен ТЭЦ-а уллув улла 5-ча котельне лаьтта да аьнна. Хlаьта а, нефтепереработкан управленен начальник нов. Пальчиков раьза ца хилар бахьан долаш из участок а завод йилла хьа ца луш йисар.

Хlанз руберойдни завод йилла лаьрхlад Старопромысловски районерча 36-ча участкан гув тlа. Из моттиг завод йилла пайдана яц цун тlехьагlа йоккхагlа хилеи шеръялеи езарг хилара уйла йича а, из хьалъяреи хьалйича цо бе безача балхеи уйла йича а. Завода эшаш бола технологически пар бац. Тlабоагlаш никъ а бац цига, цудухьа хьалхагlа никъ билла беза. Битуми, тlуми, кхыйола материалаши гаьнара тlакхахьа а еза. Руберойдни завода оборудовани кlалъоттае лаьрхlа кхоалле тоае дукха балхаш де а деза, ах оборудовани мара цу чу хошарг а яц. Цул совгlа из оборудовани цу кхоален кlал дlанийсъеш хилча хьалха газовой компрессорашта кlал хинна железобетонни лардаш дlайоахаш дукха къахьега а, доккха зе де а деза. Латтан кlалхара коммуникацеш кхычахьа дlахьош а дукха гоадергда завод хьалъяра гlулакх.

Цудухьа дикагlа хургда нефтепереработкан управленен начальник новкъ. Пальчиков цу управленен ТЭЦ-а юхе хьалха 5-гlа котельни илла латта кхычахьара луча латтанца хувцанза дарг ца хиларах теша а вай, цу латтан даькъа тlа руберойдни завод йилла йолайича.

И. КУРКИЕВ,
руберойдни завода строительстван начальник.

Даьсса иллача лаьттан тlа

Дукха ха яц Иванова цlерахча городокаи Катояма яхача станцени юкъера моттиг яьсса илла. Ялх-ялх квартира йола 18 цlа хьалдаьд цига укх тlехьарча шин шера, цу цlеношка 72 нефтяникий дезал чухайшаб.

Укх деношка хьалдаь даргдолаш да «Старогрознефта» НПУ 3-ча промыслаи, «Грознефтгаз» яхача треста 3-ча цехеи болхлоштеи кхыболча нефтяникаштеи лаьрхlа дола цlенош.

Укх тlехьарча шерашка тоаенна, хозъенна дlаэттай Иванова цlерах йола нефтяникий городок.

СИМБАЕВ А.

Рака хьалхара белгалонаш

Вай мехка унахцlено лораяра гlулакх дика оттадаь хиларах лазараш тlехь-тlехьагlа кlезигагlа хул. Дlаюха дувлаш дола массехк лазар (чума, оспа, холера, кхыдараш а) Советски Союзе хаьдда дlадаьннад. Цхьабакъда, хlанз а дукха да вайна юкъе лелаш лазараш. Царех цаl да рак яха лазар.

Рак дlа-юха дувлаш деце а, кхераме лазар да, хlаьта цун хьалхара белгалонаш массанена ха а еза. Рак хьахул хьалхагlа кхыдола даиман дола лазар долча моттигашка (гийга хронически катар, кlомаргаш, цlока эттlар, баге, мотт эттlар, lаьржа кlаьдаш, пийгаш и. кх. д.).

Цlокан рак дукхагlа долча даькъе юхьмараш тlа (къаьстта меражаи бlаргаштеи юхе) хул. Гучадоал дестам кlомарга хьисапе. Из дlадаькхача цун метте цхьаькха хьагучадоал. Царех цкъаза босбуаргаш а оал. Уж тайпа кlомаргаш (босбуаргаш) цхьан-шин бетта хьалтlаювле шийна рак хила тlертилга ха мара дезац сага. Из саг лор волча ваха веза.

Кlалхарча борда рак хьахила йиш я борд ийттlа хилча, цlаккха дерза а ца дерзаш борда тlа кlомаргаш хилча. Борд даьттlача даьнна харш е кlомарт шерлу, цхьабакъда, лазар хилац. 4—5 бутт баьлча цунах бокъонца лазар хул. Цудухьа хьалхехьа а лорашка ваха веза уж белгалонаш шийна гучаяьнна саг.

Метта рак. Мотт бохабе йиш я кегъеннача церго, телхача цергий протезий чlуго, иштта кхыча тайпара а. Цудухьа дикка ха яьнначул тlехьагlа метта тlа кlоагилгаш хьахул, кlомаргаш, ахкаргаш хул. Уж лазараш гучадаьннача моттигашка чlоагlденна кlомарг хьахул, цунах цlий ух, цо лазар а ду. Метта рака хьалхара белгалонаш я уж.

Пехкий рак. Гучадаьнна да хронически бронхито, боккхийча наьха, къаьстта гlаьли увзаш болча наьха, пехкаш лазаш хиларо пехкий рак хьоаделга. Чlоагlа хала кхайкавар, 3—4 дийнахьа лакха температура хилар, са дlалувцар, накха лазар— ужаш я пехкий рака белгалонаш.

Гийга рак. Гийга рак долча хана хlама даа безам хилац, че лазаш хул, хlама диаьчул тlехьагlа lетто дог доагlа, унахо мелхарваха хул. Уж тайпа белгалонаш гийга катар йолча хана а хул, цхьабакъда, рак йолча хана санна чlоагlа хоалуш-м хилац уж.

Дуккхаза нийслу **наьхка рак** а. Из дукхагlа долча даькъе кхалнаха хул, натгахьа маlача наха а хул. Из хиннача хана накха тоlабича цlийна тара йола сел (сукровица) арайоал. Из чlоагlа кхераме лазар да, къаьстта зlамига бер долча кхалсага.

А. ШАПОШНИКОВА,
Республикански онкологически диспансера лор.

Хьинаре къахьег

Укх шера январь бетта план, хьамсарча партен XXI-гlа съезд хьайийлача дийнахь — 27-гlча январе кхоачашйир Грознерча кондитерски фабрикан болхлоша. Белгалдаккха деза цу фабрикера берригаш а хlана бац аьнна болхлой общественникаш хилар.

Дукха езача Советски Союза Коммунистически партен XXI-гlча съезде Н. С. Хрущевс яь доклад ювцаш кондитерски фабрике хьалхле лелаеча бригадаша Москва-Сортировочни яхача депон кагирхоша дlаболабаь болам хьал а лаьца коммунистически хьисапе болх бе а, деша а, даха а, аьнна дош делар. Къаьстта ерригача фабрике дикалца бовзаш а, дукха безаш а ба балха тlа дика толамаш а доахаш агитаторал дика леладеш бола нн. Никишина, Дадаева, Таракамова, иштта кхыбараш. Фабрике хьалхле лелаеш я кандитерски цехера нн. Антоненкои Свечкареван керте латта бригадаш. Сменах йола норма масса йолча хана тlеххоачашъю цар. Бисквитни цехе сменни заданеш 118—120 процент кхоачашъеш хьабоагlа Янохова, Баркова, Павликова, иштта кхыбараш. Планах 1200 килограмм продукци арахеца езача 1300—1600 килограмм арахец цар.

ХАМАТХАН ГАЛАЕВ.

Грознех дола книжка деш Албане

Массехк письмо улл сона хьалхашка. Уж да дукха ха йоаццаш Албански халкъа Республикерча Грозне а хинна цlабахача болхлоша шоай балхах, вахарах яздаь тхога дахкийта письмош.

— Бокхача сакъердамца дийшар аз «Дегlайоагlа вай Грозни» яха книжка,—яхаш язду Пешкопи яхача албански городерча слесара Джамаль Грацене.

«Дегlайоагlа вай Грозни» яха книжка дийшача цlаькха а дага дехар тхона, оахош Грозне даьха денош, вай цlайха доттагlал, безаме гlулакхаш, яхаш язду шоай коллективни письмо тlа Албанерча Церрикски нефтеперерабатывающи завода оператораша Хасан Хаснеко, Хусен Самарджио, Годика Лоя.

Мишта кхаьчад из моттигерча автора Вайсмана яздаь «Дегlайоагlа вай Грозни» яха книжка Албане?

Цун истори ишта да. Дукха ха йоаццаш Грозне енаяр вайцига хиннача албански практиканта сесаг — Элеонора Лека. Элеонора Советски кхалсаг я, хьалха Грозне яхаш а хиннай. Бакъда, массехк шу хьалха албански болхлочунга маьре а яха хlанз Албане яхаш а Церрико яхача городе нефтеперерабатывающи заводе болх беш а я из. Барттайна бах уж, хlаьта алапий дукха а йиду цар.

Ший отпуск Грозне дlаяхьа лаьрхlа ший дик шу даьннача кlаькаца Тодикаца Грозне ена хилар Элеонора. Отпуск йисте а яьккха цlайодаш шоай дешархошта нефтепереработкан Управленен учебно-курсовой комбината болхлоша совгlаташ даьхийтар цунга, царца дар «Дегlайоагlа вай Грозни» яха книжкаш а.

Иштта кхаьчар Грознех дола книжка албанцашка.

И. СЕНЧЕНКО.

Редактор М. ЛЬЯНОВ.

Литературеи вахари

1958 шера декабрь бетта Москве хинна Российски Федерацен писателий съезд — боккхача лоархlамера хlама дар.

Тхоах, къамий республикерча писателех, хlара вар дега тlехь гlадваха, раьза хилар цу съезда, хlана аьлча, РСФСР писателий учредительни съезде гулбеннараш сийлахь-доккхача эрсий литературан викалаш бар. Цул а лоархlамегlа дар даиман вай говзал, кхетам, хьаькъал эцаш, вай литература хьахиларна а из дегlадарна а новкъостал даь, вай lомадаь бола писателаш, хlара къама литературан викалаш цига вlашагlкхийтта хилар.

Российски республикан а цунна юкъерча бартерча дезала — дуккхача къамий республикай а областей а идеологически вахарца белгалдаьнна хlама хилар советски писателий съездо баьча балхах, хlана аьлча адамашта кхетам беннача, цар вахар-лелар тоадаьча, социализм кхийна хьаэттача деношка онке бола советски писателий къахьегам уж хьабаьнна, хьалкхебаьча халкъа турпала къахьегамца хадданза бувзабенна боландаь.

Хlанз социализман замалахь, аьржа коммунизм хьалъе йолалуча хана, вайна дагадоха а вай доккхалаш де а хlамаш дукха да. Октябрьски революци а ялалехьа, дуккха хьалха, эрсий литературо адамий сакхетам хьалхьебаьб ший кортамукъале езара уйлашца, халкъо ше къоабал деш хиларца. Цу хана нохчаша, гlалгlаша, селаша, черсаша кхыча къамаша эрсий меттала мара дешаш хиннадац сийлахь-доккха эрсий литература. Цу хана, Октябрьски социалистически революци ялалехьа, Российски импере даьхача кагийча къамий шоай йоазув а литература а хинна ца хилар вайна ховш ма дий.

Социализман замо эргадаьккхад, хувцадалийтад эрсий литература, цунах российски литература хиннад. Цудухьа хlанз российски литература хьоахадеш хилча вай кхетаду цунна юкъе нохчий, гlалгlай, татарий, башкирий, кхыбарий литература юкъедоагlаш хилар. Хlанз иллеш, стихаш, дувцараш, повесташ, романаш язду вай Федераце дахача хlара къаман меттала. Цу къамий шошоай lаьдалаш, эргалонаш хиларо хозду, тоаду российски литературан доккха тоатол.

Российски Федерацен писателий съезде кlоаргга а, чулоацаме а, шерра а дийцар хlанзарча замалахь, таханарча деношка литературан болхлошта хьалхашка латта сийлен декхараш.

Писателий къахьегамах доахкача гlалатех, кхоачам боацарех, дlахо йодача хана цар шоай балха пайда эцаргболаш дола гlулакхаш дийцар съезде. Цига дьча къамаьлашца, хlаране хlана яц аьнна, хьехайора къамий форман проблемаш, произведенеш тlа бувцача керттерча наьха шоай къама а заман а оамал хиланза ярг ца хилар. Цу хlамо кхы цlаьккха а тешал дир социалистически реализман методо хlара писатела ший къаьстта кулаш йола говзал дегlаахийтарна гlо делга, майра а хьакхашта а художественни форма лаха цунна паргlато лулга.

Съезде къаьсттача теркаме даьккха оттадаьдар халкъ а литература а цхьана хилара дош, цудухьа хlанзарча ханара тема кlоарга а искусство тоаярна боккхача лоархlаме а хилар. Вай ханарча наьха — коммунизман гlирсхой (из хьалъерий) сурт диллар, советски наха дукхагlа дагадоаллаш, уж тlакхувш йола уйлаш йовзийтар из а советски литературан художественни говзала хьаст хинна, дикагlа дола книжкаш салоlам беш дегаь lаткъар.

Съезде хиннараша дlахо йодача заманна мога ца деш, коммунизм хьалъеча хана къоабал ца деш лаьрхlар тlагlоллара хьалийцача хlамаех язъяь произведенеш, хlанзарча ханара тема кампанеца лаьрхlа кегаелга.

Ший ханарча заман эргалонаш, цар ерригa кlоаргал, хозал, тlехьале художника говзалца хьахьокхаш, ший заман турпал тlехьенна а дагавоагlаргволаш вовзийтар вай писатела хьалхарча аргlан а сийлен а декхар да. Бакъдар аьлча, вай ханара тема писателаша караийца а теркал яь а дукха ха яц.

Хlанзарча ханара тема караэца яхаш, писателий теркам цу хlаманна ше тlаувзе а, съездо цунца цхьаькха а белгалдаьккхар — хlанзарчеи яхачеи ханах йола темаш вlаший шоайла хийра ца яхар. Шоаш йоалаяь, яхача заман хьакъехьара темаш дlа а кхайса, керда, хlанзарча заман тема бе йолла еза алар нийса хургдацар. Хlана аьлча, кхувш йоагlача тlехьенна эш вай даьхен, къама, халкъа яхача хана хиннар довзилга. Цул совгlа кхувш йоагlача тlехьенга вай ханара зама йовзийта еза, из тlакхачалехьа хиннарех, революценга гlолла эргадоалаш, хувцалуш хьадаьхкача халкъа, къама гlулакхех цунна мабарра кхетам а луш.

Хlанзарча заман тема а цун чулоацаман эргалонаш а боккхача лоархlаме йийцар писателаша. Цу съезда балхаца хьинаре дакъа лоацаш хилар вай советски литература эггара хьалха доладаь, къьнагlа бола писателаш — Константин Федин, Николай Тихонов, Валентин Катаев, Леонид Соболев, Прокофьев, кхыбараш. Къьнагlа болча литературан говзаша а, къона бале а, советски литература шоай дикача произведенещца дlаьхий хилийтача зlамагlабараша а — массанеша а теркалдеш, таханарча заман лоархlамегlа дола писателий декхар лаьрхlар цаl дар — кердача ханарча, коммунизман заман сага, цар шоай произведенеш тlа цунна йоагlаш йола моттиг ялар. Цу кердача сага белгалонаш хила еза: уйлан лакхал, майрал, дега цхьалхал, безаме, сакъердаме хилар, яхь хилар, хургдолчох тешаш хилар, дахар лоархlаш, цун сий деш хилар, иштта кхыяраш. Цу тайпара вола саг литературо хьахьокхарга дог доах боккхача хьогаме вай книжкаш дешача кагийча наха, из царна эш вахарца шоашта безаш бола никъ лацарна, дега лоlам lалашбарна.

Советски литератораштa дика хов шоаш сенна бах, мича болх, хьанца болх, малагlча сийлерча гlулакхага латт вай искусство а литература а. Капиталистий мехкашка искусстве гlулакх деча наха е шоай халкъашта хьалхашкара никъ а гац, е цар тlехьале а йовзац, кхыча тайпара латт гlулакх советски литературе. Вай ерригача оазаца, гуччахьа, цхьалхача дега тlара кхайкаду воаш советски мехкарча литературеи искусстваеи гlулакх деш дараш, воай халкъаца, цунна юкъера хьадаьнна, цунца цхьана дахаш хилар. Вай халкъаца цхьана да, хlаьта халкъаца дале — вай коммунистически партеца да, хlана аьлча, историен наькъашка гlолла нийсса йоакхо еш, цунца айхха ювзаенна цо хьадоаладу советски халкъ таханарча иразерча деношка кхаччалца. Из —вай литература коммунистий партеца, Ленина партеца хилар да. Из вай литература халкъаца, цун дахачунца, долчунца, хургдолчунца дувзаденна, цунга латта декхар шийна тlаийца, из кхоачашдеш хилар да. Литература партеца хилар — из да хlара писатель ший говзала ерригача торонаьца а ший хьаькъалца а, гуччахьа а тешам бенна а керда общество — коммунизм хьалъяра тlехьа къовсам лоаттабе кийча хилар.

Российски Федерацен учредительни съезде хиннача Нохч-Гlалгlай писателий организацен делегаташта къаьстта а вай ерригача писателий цхьоагlонна бlарчча лоархlаш а боккхача теркаме эца дезаш дола кхы цхьаькха дош дийцар съезда доакъашхоша. Дукхагlа долча даькъе из дош айдаь дийцараш, цун лоархlам дукхагl баьраш къаьна советски литературан говзаш а бар—К. Федин, Н. Тихонов, А. Сурков, кхыбараш. Из дар—йоазув художественни говзаме хиланза дарг ца хиларах дола дош. Нохчийи гlалгlайи къамий литература дегlаахарна юкъе нонатlо йола юкъ ялар бахьан долаш вайна из дош къаьстта а лоархlаме да. Цу даькъе ала дезаш да вай йоазонии говзала керттера низ вай литературни меттаех латтилга, воай халкъий метташ а, цар чулоацамий говзалле а хилар. Вай дукхагlа болча писателий литературни мотт хlанз укх сахьате къамо бувцача меттаца эргаш — переводашта тара ба. Кlоаргга а мабарра а воай наьна мотт хар, бовзар, lомабар, из шербар, бlаьхий бар хlара литературан болхлочун декхар лархlа деза.

Нагахь санна воай произведеней мотт вай тоабойя, из шаьрбойя — художественни литературан боарам, лоархlам шекдоаццаш лакхлургба.

Вай дахаш йола зама къаьстта иразе хилар, адамий историеца, говзача фаьлгаш тlа уйла е тар ца луш хинна хlамаш хулаш латтача социалистически адамашта гlоза хилар дукха дувц хlанз советски кепайоазон тlа, поэзен тlа, lилман болхлой статьяш тlа. Цхьабакъда, цу хlанзарча кердача замо советски писателашта тlадожадеш дола къаьсттача хьисапера, бехктокхамера декхараш а кlезига дац, хlана аьлча, писателаш партен гlончаш ба цо дlа мел доладаьчунна а цун дерригача тlулакхашта а. Цудухьа да советски литература боккхача лоархlаме кердача тайпагl бола нах кхебарна, коммунизм хьалъярна. Из кхета а деш, писателаш чlоагlагl бувзабенна хила беза хlанзарча ханаца, кхы а хьинарегlа вахара юкъе гlорта беза, кхы а дикагl, кlоаргагl хьахьокха беза партес а халкъо а керда, коммунистически общество хьалъяра тlехьа лоаттабу къовсам.

ЗЯЗИКОВ Б.,
писатель.

Тахан кинотеатрашка

«Родина» цlерахча кинотеатре «Кочубей».
Долалу 9.30, 12, 2.30, 5, 7.30, 10.
9-ча феврале денз «Голубая стрела» яха керда художественни фильм хургда.
Долалу 8.30, 1.15, 5.40, 10.
«Кочубей».
Долалу: 10.40, 3.15, 7.50.
«Челюскинций» цlерахча кинотеатре
Йоккха зал «Иван Бровкин на целине».
Долалу 10, 12.30, 3, 5.30, 8, 10.20.
Зlамига зал № 1 «Иван Бровкин на целине».
Долалу 10, 12.20, 3, 5.30, 8, 10.20.
Зlамига зал № 2 «Иван Бровкин на целине».
Долалу 8.40, 11, 1.30, 4, 6.30, 9.
Зlамига зал № 3. «Иван Бровкин на целине».
Долалу 9.15, 11.45, 2.15, 4.45, 7.15, 9.45.

Город Грозне, Широкая улицагlа, № 2 йолча вахача гражданина **Бурилин Георгий Павловича** г. Грозне, Коммунистическая улицага, № 130 йолча яха гражданка Бурилина Елена Ивановна ше йитарах дола дош суде деннад.

Дош дувцаргда г. Грознен Ленински района халкъа суда 1-ча участке.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23. ТЕЛЕФОНАШ: Редактора — 2-41-23, редактора зам. —2-07-01, бехктокхама секретара — 2-25-72, корректорске —2-30-91, партийни вахареи экономикани отделий 2-25-72.

СФ00261. 1918 шерарча 11-ча августа цlерах йола типографи, г. Грозный, Революцен проспект, 30/3. Закаэ № 913